

023-2
ร 143 ล
ร. 2

สาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

ปริญญานิพนธ์

ของ

รพาทิมพ์ เมมศรีอรุณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์

กุมภาพันธ์ 2536

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและกวดขันการสอบฯ ได้พิจารณาประเด็นข้อ
เห็นสมควรรับ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาศึกษามานุษยวิทยา
วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ พภา พันธุ์เมฆา)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ พภา พันธุ์เมฆา)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ์)
..... กรรมการที่แต่งตั้งใหม่ (เดิม
(อาจารย์ ศกาศวรรณ เจริญเจริญ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติฯ ให้รับเรียนฐานใหม่ตั้งฉบับนี้ : เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร
ศาสตรบัณฑิต สาขาศึกษามานุษยวิทยาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

..... ลงมติเป็นมติทางคณะ
(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)
วันที่ 22 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องด้วยได้รับความกรุณาอย่างสูง
จากรองศาสตราจารย์ พวาท พันธุ์เมฆา รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ ที่ได้ให้
ความกรุณาแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนสร้างสรรค์แนวทางการคิด และ
อาจารย์ ผกาบวรรณ เจียมเจริญ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบที่แต่งตั้ง
เพิ่มเติม ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์
คณบดีคณะครุศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และ
อาจารย์ วลลภ ปิยะมโนธรรม อาจารย์ประจำภาคจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
และสร้างเครื่องมือ รวมทั้งให้คำแนะนำโดยตลอด ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ยืนยง ไทยใจดี นิสิตปริญญาเอก สาขาบริหารการ
ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่คอยช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ
ปรึกษา

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ นิพนธ์ บุญยรัตพันธุ์ อาจารย์โรงเรียนวัดสีสุก ที่
คอยให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล และให้คำแนะนำ ปรึกษา

ขอขอบพระคุณ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่ง ที่ได้ให้ความ
ร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้ได้รับข้อมูลในการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ

สุดท้ายขอขอบพระคุณ อาจารย์ สุรพล เมมศรีอรุณ ที่คอยช่วยเหลือ และ
ให้กำลังใจ รวมทั้งสนับสนุนในการศึกษาอย่างดียิ่ง

รพาทิมพ์ เมมศรีอรุณ

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	2
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	สมมุติฐานในการวิจัย	6
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	7
	การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ	7
	ความเครียด	10
	ความหมายของความเครียด	10
	สาเหตุของความเครียด	13
	ผลของความเครียด	18
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
	งานวิจัยในต่างประเทศ	20
	งานวิจัยในประเทศไทย	22

3	วิธีดำเนินการวิจัย	25
	ประชากร	25
	กลุ่มตัวอย่าง	25
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	28
	การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	30
	การวิเคราะห์ข้อมูล	32
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	95
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	95
	วิธีดำเนินการวิจัย	95
	การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	95
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	95
	การดำเนินการรวบรวมข้อมูล	96
	การวิเคราะห์ข้อมูล	96
	สรุปผลการวิจัย	97
	อภิปรายผล	102
	ข้อเสนอแนะ	110
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	112

บทที่

หน้า

บรรณานุกรม 113

ภาคผนวก 117

ประวัติย่อของผู้วิจัย 136

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจากห้องสมุดขนาดใหญ่	26
2	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจากห้องสมุดขนาดเล็ก	27
3	คุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ คุณวุฒิ ขนาด ห้องสมุด และฝ่ายที่ปฏิบัติ	31
4	ระดับของความเครียดด้านการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐ	38
5	ระดับของความเครียดด้านสภาพแวดล้อมของบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐ	40
6	ระดับของความเครียดด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ	42
7	ระดับของความเครียดด้านผู้บังคับบัญชาของบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐ	44
8	ระดับของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงานของบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐ	46
9	สรุประดับของความเครียดทั้ง 5 ด้าน ของบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐ	48
10	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านการปฏิบัติงานระหว่าง บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย	49
11	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านการปฏิบัติงานระหว่าง บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย ใน ในรายชื่อที่พบความแตกต่าง	54

12	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านสภาพแวดล้อมระหว่าง บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย	56
13	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านสภาพแวดล้อมระหว่าง บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย ในรายชื่อที่พบความแตกต่าง	61
14	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ระหว่างบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย	63
15	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านผู้บังคับบัญชาระหว่าง บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย	68
16	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงานระหว่าง บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย	73
17	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านการปฏิบัติงานระหว่าง บรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก	78
18	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านสภาพแวดล้อมระหว่าง บรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก	81
19	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ระหว่างบรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก	84
20	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านผู้บังคับบัญชาระหว่าง บรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก	87

21	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงานระหว่าง บรรณารักษ์ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก	90
22	ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาเหตุของความเครียดของบรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ	91
23	ค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ จากการหาค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถาม	129

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	วินิจฉัยความเครียด - การปรับตัว	20
---	---------------------------------------	----

21	เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงานระหว่าง บรรณารักษ์ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก	90
22	ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาเหตุของความเครียดของบรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ	91
23	ค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ จากการหาค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถาม	129

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาขั้นสูงของประเทศที่มีการจัดระบบการเรียนการสอนเผยแผ่ความรู้ทางวิชาการและการค้นหาความรู้เพิ่มเติมของนิสิตนักศึกษา โดยใช้ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งสำคัญทางการศึกษา

บรรณารักษ์เป็นบุคลากรที่สำคัญยิ่งในการปฏิบัติงานห้องสมุด เป็นผู้ที่มีบทบาทในการจัดดำเนินการทุกอย่างในห้องสมุด เริ่มตั้งแต่การจัดหาทรัพยากร การดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพยากรตามขั้นตอนในระบบต่าง ๆ ของแต่ละมหาวิทยาลัย จนถึงการนำทรัพยากรออกมาให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด บรรณารักษ์เป็นผู้ที่เสียสละ อดทน ต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และปฏิบัติหน้าที่ประจำตลอดทั้งวัน บรรณารักษ์จึงเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการช่วยเหลือ และแนะนำการใช้ทรัพยากรในห้องสมุดให้ตรงตามความต้องการแก่ผู้ใช้อีกด้วย

การที่บรรณารักษ์มีภาระต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมาก ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคม อาจเป็นสาเหตุให้เกิดความเครียดขึ้นได้ ดังที่ ลัคแมน และ ซอเรนสัน (Luckman and Sorenson. 1980 : 58) กล่าวว่า การประกอบอาชีพ (Occupational Factor) เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดความเครียดขึ้นได้

ซินโอสธ หักบาราเรอ (2531 : 4 - 6) ได้กล่าวถึงความเครียดในการทำงานว่า คนเราเมื่อทำงานอาจเกิดความเครียดขึ้นได้จากสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อม การทำงานที่ไม่เหมาะสม งานซ้ำซากจำเจ งานหนักเกินไป งานที่ต้องมีความรับผิดชอบสูง การขาดโอกาสที่จะก้าวหน้า หรือมองไม่เห็นความสำเร็จจากการปฏิบัติหน้าที่การงาน เป็นต้น ส่วนผลเสียของการมีความเครียดนั้น สุนันท์ กิตินรนนท์ (2534 : 5) ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า ความเครียดมีผลกระทบ

ถึงการแสดงออกของบุคคล ผู้ที่มีความเครียดสูง มักจะเป็นคนที่หงุดหงิด มีจิตใจความอดทนต่ำ รู้สึกอึดอัดอยู่ตลอดเวลา ไม่สนใจผู้คน มีการเลี้ยงน้ำใจ ขาดการควบคุมตนเอง มีอาการโรคจิตหลงผิดอย่างรุนแรง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง พฤติกรรมที่แปรปรวนอย่างรวดเร็ว มีอัตราการเสี่ยงต่อการประกอบอาชีพ อาการเจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจจะเกิดขึ้นทำให้เกิดพฤติกรรมที่นำไปสู่ปัญหาการทำงาน ประสิทธิภาพของงานลดน้อยลง มีความเชื่องช้า ไม่กระตือรือร้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็อาจเกิดขึ้นกับบรรณารักษ์ห้องสมุดได้ เพราะในลักษณะงานที่จำเจ สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม หรือปรับตัวไม่ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม

ในการปฏิบัติงานหรือภารกิจใด ๆ ก็ตามนั้นทุกคนจะต้องตั้งเป้าหมายความต้องการของตนไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ การประกอบอาชีพบรรณารักษ์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อประสบความสำเร็จในงานที่ตนปฏิบัติก็จะมีแรงกระตุ้นให้เกิดความพยายามหรือแสวงหาสิ่งใหม่ต่อไป แต่ถ้าเกิดมีอุปสรรคมาขัดขวางทำให้ประสบความสำเร็จล้มเหลวในการปฏิบัติงานก็จะก่อให้เกิดความท้อใจ ไม่สบายใจ เกิดความวิตกกังวล อันมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจขึ้นได้

จากความสำคัญของความเครียดที่ได้กล่าวมาแล้วว่ามีบทบาทต่อการปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิตอยู่เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงสภาพการปฏิบัติงาน เพื่อทำให้บรรณารักษ์มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามนโยบายพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานระหว่างบรรณารักษ์ 4 ฝ่าย ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ ฝ่ายบริการ และฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานระหว่างบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ในห้องสมุดที่มีขนาดต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าจะช่วยให้ทราบถึงความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ในฝ่ายต่าง ๆ และผลการวิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางในการลดความเครียด หรือหาทางบำรุงขวัญของบรรณารักษ์ เพื่อให้การปฏิบัติงานห้องสมุดมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้านี้จะกระทำกับบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ในฝ่ายต่าง ๆ มีจำนวนประชากร ทั้งหมด 256 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้มาจากกลุ่มประชากรดังกล่าวในข้อ 1 โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 168 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ดังนี้
 - 3.1.1 ฝ่ายงานที่บรรณารักษ์ปฏิบัติงานอยู่ แบ่งเป็น 4 ฝ่าย คือ
 - 3.1.1.1 ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด
 - 3.1.1.2 ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ

3.1.1.3 ฝ่ายบริการ

3.1.1.4 ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

3.1.2 ขนาดของห้องสมุดที่บรรณารักษ์ปฏิบัติงาน แบ่งเป็น

2 ขนาด คือ

3.1.2.1 ขนาดใหญ่ (มีบรรณารักษ์ 16 คนขึ้นไป)

3.1.2.2 ขนาดเล็ก (มีบรรณารักษ์ต่ำกว่า 16 คน)

3.2 ตัวแปรตาม คือ สาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บรรณารักษ์ หมายถึง ข้าราชการพลเรือนตำแหน่งบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยของรัฐ

2. ความเครียดในการปฏิบัติงาน (Work Stress) หมายถึง ความรู้สึกทางด้านจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการทำงาน เช่น ความรู้สึกไม่พอใจในงาน ความเหน็ดเหนื่อย ความเบื่อหน่าย ความกังวลใจและความกลัวที่เกิดขึ้นในงาน รวมถึงความกดดัน หรือสิ่งที่ขัดขวางการทำงาน การเจริญเติบโต พัฒนาการ และความต้องการของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

3. สาเหตุของความเครียด (Sources of Stress) หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่มารบกวนให้เกิดความเครียดขึ้นแก่บุคคล ทำให้การปฏิบัติงานด้อยประสิทธิภาพลงไปในการศึกษาสาเหตุความเครียดของบรรณารักษ์ในครั้งนี้จะแบ่งสาเหตุออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง ลักษณะของงานที่ทำอยู่ เช่น งานที่ได้รับมอบหมายไม่เหมาะสมกับความสามารถ

3.2 ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง ลักษณะของสถานที่ทำงาน การเดินทางมาปฏิบัติงาน และอื่น ๆ

3.3 ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน หมายถึง การไม่ได้รับโอกาสที่ส่งเสริมให้ได้รับตำแหน่งสูงขึ้น หรือการไม่ได้รับการพิจารณาความดีความชอบ

3.4 ด้านผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่บริหารในหน่วยงาน หรือควบคุมงานที่ปฏิบัติอยู่

3.5 ด้านผู้ร่วมงาน หมายถึง เจ้าหน้าที่ทุกคนที่ปฏิบัติงานในหน่วยเดียวกัน หรือหน่วยงานอื่นที่ต้องมีการติดต่อกัน

การวัดสาเหตุของความเครียดดังกล่าวจะวัดด้วยแบบสอบถามสาเหตุของความเครียดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังกล่าวในข้อ 3.1-3.5

4. งานฝ่ายต่าง ๆ ในห้องสมุด หมายถึง ลักษณะกลุ่มงานของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้จะจำแนกเป็น 4 ฝ่าย คือ

4.1 ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด หมายถึง ฝ่ายที่มีหน้าที่คัดเลือก จัดซื้อ แลกเปลี่ยนและรับบริจาค ตลอดจนบำรุงรักษาสภาพทรัพยากรห้องสมุด

4.2 ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ หมายถึง ฝ่ายที่มีหน้าที่กำหนดเลขหมู่ และทำบัตรรายการสิ่งพิมพ์ ตั้งแต่พิจารณา วิเคราะห์เนื้อหา กำหนดเลขเรียกหนังสือ กำหนดหัวเรื่อง ผลิตบัตรรายการ จัดเตรียมรูปเล่มให้พร้อมสำหรับบริการสหบรรณานุกรม จนถึงจัดเตรียมฐานข้อมูลหนังสือ เป็นต้น

4.3 ฝ่ายบริการ หมายถึง ฝ่ายที่มีหน้าที่บริการช่วยค้นคว้า ส่งเสริมการใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าวิจัย บริการเผยแพร่สารนิเทศ บริการจ่าย-รับบริการการอ่าน บริการยืมระหว่างห้องสมุด และบริการสิ่งพิมพ์พิเศษ เป็นต้น

4.4 ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง หมายถึง ฝ่ายที่มีหน้าที่วิเคราะห์และประเมินคุณค่าสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง เพื่อคัดเลือก จัดซื้อ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จัดทำรายชื่อสิ่งพิมพ์ ทำดัชนีวารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร และกฤตภาค และให้บริการยืม-คืน สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

5. ขนาดของห้องสมุด หมายถึง ข้อกำหนดของห้องสมุดว่ามีขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ขนาด โดยยึดถือจำนวนบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในห้องสมุดแต่ละแห่งคือ ขนาดใหญ่มีบรรณารักษ์ปฏิบัติงานตั้งแต่ 16 คนขึ้นไป และขนาดเล็กมีบรรณารักษ์ปฏิบัติงานต่ำกว่า 16 คนลงมา

สมมุติฐานในการวิจัย

1. บรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐที่ปฏิบัติงานในฝ่ายที่ต่างกัน มีสาเหตุของความเครียดต่างกัน
2. บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดที่มีขนาดต่างกันมีสาเหตุของความเครียดต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเครียดตามลำดับหัวข้อที่นำเสนอ ดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ
2. ความเครียด
 - 2.1 ความหมายของความเครียด
 - 2.2 สาเหตุของความเครียด
 - 2.3 ผลของความเครียด
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยในประเทศไทย

การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ แบ่งงาน หน้าที่ และความรับผิดชอบออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด

ฝ่ายนี้มีหน้าที่กำหนดนโยบายคัด เลือกหนังสือและสิ่งพิมพ์ เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ศึกษา นโยบายของรัฐบาลและความนิยม เอียง ของแนวการอ่านของสังคม ติดตามการเคลื่อนไหวของตลาดหนังสือทั้งภายในและภายนอกประเทศ อ่านวิจารณ์หนังสือและสารระสังเขปทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ เพื่อพิจารณาคัด เลือก ดำเนินการจัดหาหนังสือ สิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุโดยการซื้อ รับบริจาค และแลกเปลี่ยน เลือกผู้แทนจำหน่ายหนังสือ การตกลงเรื่องส่วนลด ทำ

บัญชีรายชื่อสิ่งพิมพ์ ผู้แทนจำหน่ายหนังสือ จัดทำบรรณานุกรมรายชื่อหนังสือที่ออกใหม่ แจกให้อาจารย์ต่าง ๆ ทราบเพื่อพิจารณาเลือกซื้อ จัดซื้อบรรณานุกรมหนังสือที่ออกใหม่ประเภทต่าง ๆ อีกทั้งประสานงานกับอาจารย์ในการเสนอแนะและสั่งซื้อหนังสือที่ดีมีคุณค่าแก่การเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ จัดทำแบบฟอร์มการเสนอแนะและสั่งซื้อสิ่งพิมพ์ ตรวจสอบรายชื่อหนังสือที่จะซื้อใหม่กับหนังสือที่มีอยู่เดิมในห้องสมุดก่อนการจัดซื้อ ตรวจสอบรายการของหนังสือจากบรรณานุกรมหนังสือโดยเฉพาะราคาหนังสือที่ถูกต้อง ติดตามทวงถามการสั่งซื้อ ร่วมมือประสานงานกับห้องสมุดคณะในการจัดหาหนังสือและสิ่งพิมพ์เข้าห้องสมุด พิจารณาคัดเลือกหนังสือและบริจาคนหนังสือที่มีมากเกินต้องการแก่ห้องสมุดอื่น ๆ จัดการแลกเปลี่ยนระหว่างห้องสมุด จัดเก็บสถิติหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่จัดหามาและให้บริจาคน ตรวจสอบหนังสือที่ได้จัดหามาใหม่ ให้มีสภาพที่ดีและรายการตรงกับกาสั่งซื้อ ประทับตรา ลงทะเบียน และแยกประเภท

ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ได้แบ่งออกเป็น 5 งานใหญ่ ๆ ได้แก่ งานคัดเลือก งานจัดซื้อ งานแลกเปลี่ยนและรับบริจาคน งานบำรุงและรักษาทรัพยากร และงานใช้ข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ในการตรวจสอบหนังสือ

ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ

ฝ่ายนี้เป็นงานเทคนิคหลักฝ่ายหนึ่ง ซึ่งรับผิดชอบในการกำหนดเลขหมู่และทำรายการให้กับสิ่งพิมพ์ทุกชนิด เริ่มตั้งแต่การพิจารณาเพื่อจำแนกสาขาวิชา และวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดเลขเรียกหนังสือ (Call Number) กำหนดหัวเรื่อง ทำบัตรรายการ (Descriptive Cataloging) ทำรายการหลักฐาน (Authority Files) จัดเตรียมรูปเล่มให้พร้อมสำหรับการบริการ ตลอดจนถึงการดูแลรักษาบัตรรายการให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ใช้ให้เข้าถึงวัสดุสารสนเทศต่าง ๆ ของห้องสมุดได้อย่างรวดเร็ว และใกล้เคียงกับความต้องการให้ได้มากที่สุดด้วยตนเอง และสามารถสืบค้นสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาที่มีความสัมพันธ์กันได้โดยสะดวก และให้ความร่วมมือในโครงการเฉพาะกิจต่าง ๆ เช่น การจัดทำบรรณานุกรม การสร้างฐานข้อมูลหนังสือ เอกสาร ที่อ่านได้ด้วยคอมพิวเตอร์ (Machine Readable Data)

ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศแบ่งออกเป็น 6 งานใหญ่ ๆ ได้แก่ งานวิเคราะห์เลขหมู่ ทำบัตรรายการทุกสาขาวิชา งานผลิตบัตรรายการ งานจัดเตรียมสิ่งพิมพ์ ออกให้บริการ งานสหบรรณานุกรม งานสถิติ การจัดทำ และทำบัตรรายการ และงานอื่น ๆ เช่น งานลงรายการทางบรรณานุกรมโดยใช้คอมพิวเตอร์

ฝ่ายบริการ

ฝ่ายนี้มีหน้าที่กำหนดนโยบายการให้ยืมหนังสือ สืบค้นและวิเคราะห์ความต้องการ ความสนใจในการอ่านของผู้ใช้ห้องสมุด เพื่อเสนอแนะในการจัดซื้อหนังสือ ควบคุมการให้บริการให้ยืมอย่างรวดเร็ว โดยการวิเคราะห์วิธีที่จะให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ทำบัตรสมาชิกห้องสมุด จ่ายหนังสือให้ยืมและรับหนังสือคืน เรียงบัตรยืมหนังสือ และใส่บัตรหนังสือคืนเล่ม ติดตามทวงหนังสือ เกินกำหนดเวลา ทำการปรับผู้ขอยืมหนังสือ เกินกำหนดเวลา หรือทำหนังสือหาย ให้บริการจองหนังสือที่มีผู้ยืมไปและยังไม่ได้ส่งคืน เรียงหนังสือขึ้นชั้น ตรวจหนังสือบนชั้น เรียงให้ถูกต้องตามระบบ ตรวจสอบสภาพความเรียบร้อยของหนังสือ เล่มใดชำรุดเสียหายจัดการส่งไปซ่อม ดำเนินการให้ยืมระหว่างห้องสมุดทั้งภายในและภายนอกประเทศ ให้บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า รวบรวม และช่วยค้นหาข้อมูลและข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ให้บริการเลือกสรรสารนิเทศเฉพาะบุคคล ให้คำแนะนำในการใช้ห้องสมุดและบัตรรายการ สอนการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่อการค้นคว้า สอนวิธีการควบคุมทางบรรณานุกรม จัดทำบรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน บริการเผยแพร่วิชาการ ร่วมมือกับหน่วยงานบริการห้องสมุดกับหน่วยงานสถาบันอื่น ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

ฝ่ายบริการแบ่งออกเป็น 6 งานใหญ่ ๆ ดังนี้ งานบริการช่วยค้นคว้า งานส่งเสริมการใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าวิจัย งานบริการเผยแพร่สารนิเทศ งานรับ-จ่ายงานบริการการอ่าน งานบริการสิ่งพิมพ์พิเศษ เช่น บริการหนังสือหายาก บริการวิทยานิพนธ์ เป็นต้น

ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง มีหน้าที่พิจารณาวิเคราะห์และประเมินคุณค่าสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องต่าง ๆ เพื่อคัดเลือก จัดซื้อ ต่ออายุสมาชิก รวมทั้งดำเนินการรับบริจาคและแลกเปลี่ยนทั้งภายในประเทศและจากต่างประเทศ ควบคุมทะเบียน จัดทำการทวงถามเพื่อจัดหาให้ครบฉบับ จัดทำรวบรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ ทำดัชนีวารสาร ดรรชนีหนังสือพิมพ์ จัดการงานจุลสารและกฤตภาค ให้บริการยืมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องให้บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า จัดทำบริการข่าวสารทันสมัย การใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินงานเข้าสู่ระบบการจัดการข้อมูล สืบค้นเอกสารที่ล้ำสมัย ทำสถิติจำนวนเอกสารต่าง ๆ และกฤตภาค ตลอดจนจำนวนผู้ใช้ และงานเก็บเล่มวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

งานวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง แบ่งได้เป็น 5 งาน ได้แก่ งานบริการวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง (การจัดซื้อ จัดหา ฯลฯ) งานวิเคราะห์และทำดรรชนีภาษาไทย งานวิเคราะห์และทำดรรชนีภาษาต่างประเทศ งานบริการวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง และงานลงรายการทางบรรณานุกรมโดยใช้คอมพิวเตอร์

ความเครียด

ความหมายของความเครียด

มีผู้ให้ความหมายความเครียดไว้ต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ลาซารัส (Lazarus. 1966 : 12) กล่าวว่า ความเครียดเป็นภาวะที่สิ่งมีชีวิตได้รับความกดดันและต้องอาศัยการปรับตัวทางร่างกายและจิตใจ ส่วนเซลี (Selye. 1974 : 54) ได้ให้ความหมายของความเครียดว่า ความเครียดคือ กลุ่มอาการปรับตัว หรือภาวะที่ร่างกายมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่มาคุกคามเป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกายเกิดขึ้น ความเครียดมีลักษณะและส่วนประกอบของตัวเอง แต่ไม่มีสาเหตุเฉพาะ สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ร่างกายจะต้องมีการ

ปรับตัว นอกจากนี้ยังมี ลัคแมน และ ซอเรนเซน (Luckman and Sorensen.

1974 : 10) ยังได้สรุปความหมายของความเครียดไว้ว่า คือ

1. สิ่งใดก็ตามที่คุกคามหรือพยายามที่จะทำลายบุคคล
2. สิ่งที่ทำให้บุคคลประสบความไม่พึงพอใจในสิ่งที่เป็นความต้องการ

พื้นฐาน

3. สิ่งที่ขัดขวางพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจของมนุษย์
4. สิ่งที่มาคุกคามนั้นเป็นผลให้สภาวะทางร่างกายและจิตใจขาดความ

สมดุล

พจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (Webster's New Universal Dictionary of The English Language. 1976 : 1801) ได้ให้ความหมาย ความเครียด (Stress) ว่าเป็นคำมาจาก ภาษาลาติน คือ Strictus หรือ Strict หมายถึง ความกดดันทำให้มีความรู้สึกไม่สบายใจ เป็นภาวะที่เกิดความวุ่นวายทางจิตใจ ทำให้บุคคลเสียสมดุลของตนเอง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม

แครนเวล-วาร์ด (Cranwell-Ward. 1987 : 34 - 35) ได้ให้ความหมายของความเครียดไว้หลายประการ ได้แก่

- มีงานมากเกินไป และไม่มีเวลามากพอที่จะทำ
- ความรู้สึกวิตกกังวล
- ไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้
- มีความกดดันมากเกินไป
- รู้สึกเหนื่อยและหงุดหงิด
- เหนื่อยใจ
- ถูกบีบคั้นทางอารมณ์

และจากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. บอกคำตอบได้ 2 อย่างคือ
 - 1.1 บอกถึงสาเหตุของความเครียด หรือความกดดันได้
 - 1.2 บอกถึงผลของความเครียด หรืออาการของความเครียดได้

2. ความเครียด ซึ่งพบโดยมากจะเห็นเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ประโยชน์ แต่ไม่จริงเสมอไป เพราะความเครียดบางอย่างมีประโยชน์ เพราะจะช่วยให้เรามีพลังมากขึ้นพอที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ได้

ในประเทศไทย ศิริอนันต์ จูทะเดมีย์ (2523 : 8) ได้ให้ความหมายว่า ความเครียด คือ ภาวะที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่มาคุกคาม และพยอม อิงคตานุวัฒน์ (2525 : 340) กล่าวว่า ความเครียด หมายถึง ต้นเหตุ ขัดขวางหรือสิ่งเร้าที่ทำให้มนุษย์พยายามหลีกเลี่ยง หรือทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทาง เสรีภาพ หรือ อารมณ์ร่วมกัน เป็นสิ่งกระตุ้นที่คุกคามต่อสวัสดิภาพทางกายและทาง ใจของบุคคล ก่อให้เกิดความไม่สบายใจเป็นต้นเหตุให้มีพฤติกรรมแปรปรวนในที่สุด

ส่วน พรทิพย์ เกษุรานนท์ (2527 : 8) ได้กล่าวถึงความเครียดว่า หมายถึง ความรู้สึกวิตกกังวล ไม่สบายใจ ไม่เป็นสุขที่เกิดจากภาวะกดดันจากการ ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ พรพิมล วรคุณพุทธพงศ์ (2528 : 15) ที่กล่าวว่า ความเครียดเป็นความรู้สึก หรืออารมณ์ของบุคคลที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ

ชูจิตย์ ปานปรีชา (2529 : 482) ให้ความหมายของความเครียดไว้ว่า ความเครียดเป็นภาวะจิตใจที่กำลังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในตัวคน หรือนอกตัวคน เป็นปัญหาเกิดขึ้นจริงหรือคาดว่าจะเกิดขึ้น เป็นปัญหามาจากความ ผิดปกติทางร่างกายหรือความผิดปกติทางจิตใจ อันเป็นปฏิกิริยาทางจิตใจตอบสนอง ต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งที่มากระตุ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่และเป็นความรู้สึกไม่พอใจ ไม่สบายใจ เสมือนจิตใจถูกบีบคั้น บังคับให้ต้องเผชิญกับสิ่งเร้า ความรู้สึกดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดความแปรปรวนทางกายและจิตใจ และสุดท้าย ถาวร ศรีหิรัญ (2534 : 18) ได้สรุปความหมายของความเครียดไว้ว่า ความเครียด คือ ภาวะที่ร่างกาย และจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่มาคุกคามก่อให้เกิดความรู้สึก หรืออารมณ์ไม่ สบายใจ โดยธรรมชาติความเครียดจะเกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน เพราะสิ่งที่มีมากระทบ กระเทือนต่อร่างกายและจิตใจไม่ว่าชนิดใดล้วนทำให้เกิดความเครียดได้ทั้งสิ้น เช่น ความไม่พอใจ ความเจ็บป่วย หรือแม้แต่สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น รถติด

จากความหมายของนักวิชาการที่กล่าวถึงความเครียดไว้ดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า ความเครียด เป็นภาวะที่เกิดความไม่ชอบของจิตใจ อันเกิดจากสิ่งเร้าต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในร่างกายซึ่งมีผลต่อการแสดงออกทางร่างกายให้ปรากฏ

สาเหตุของความเครียด

สาเหตุของความเครียดมีอยู่หลายประเภท ดังที่ นักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวไว้ดังนี้

เอ็นเกล (Engle. 1962 : 288 - 304) ได้สรุปสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดทางด้านจิตใจไว้ 3 ประการ คือ

1. การสูญเสียหรือเกรงว่าจะสูญเสียสิ่งที่มีค่า สิ่งที่รัก สิ่งที่มีความสำคัญต่อตน ได้แก่ การสูญเสียอวัยวะ การสูญเสียอาชีพการงาน หรือสูญเสียสัตว์เลี้ยงที่ตนมีความผูกพัน เป็นต้น

2. การได้รับอันตราย หรือเกรงว่าจะได้รับอันตราย เช่น การที่จะต้องอยู่ในสถานการณ์ใหม่ หรือสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย การพลัดพรากจากบุคคลใกล้ชิด การเปลี่ยนหน้าที่ความรับผิดชอบ การโต้แย้ง การแข่งขัน การพบเหตุการณ์ที่ตกใจ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดมาก่อน

3. ความคับข้องใจ เมื่อบุคคลไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

สำหรับ แครนเวล-วอร์ด (Cranwell-Ward. 1987 : 47 - 61) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความเครียดว่าเกิดจากสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จากองค์กร หน่วยงาน หรือผู้บังคับบัญชา

มีปริมาณความล่าช้ามาก ได้แก่ ระบบราชการ การเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร เช่น การเปลี่ยนผู้บริหาร หรือทิศทางการทำงาน การใช้เทคโนโลยีระดับสูง และหน่วยงานให้บริการ

2. จากงานที่ปฏิบัติ

มีปริมาณของงานมากเกินไป การตัดสินใจในการทำงาน เพราะกลัวผิดพลาด การทำงานแข่งกับเวลา หรือทำงานในเวลาที่ย่ำแย่ ความรับผิดชอบต่อกัน

3. จากอาชีพที่ปฏิบัติอยู่

เนื่องจากอาชีพไม่เหมาะกับตนเอง ขาดเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงาน

4. จากความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ครอบครัว และญาติมิตร

การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลดังกล่าวมีศักยภาพทำให้เกิดความเครียดได้

5. จากงานภายนอก

ความสำคัญของความสมดุลที่เหมาะสมระหว่างชีวิตที่บ้านกับที่ทำงาน ไม่เท่ากัน

6. จากความกดดันภายใน

ความคาดหวังในตนเองมากเกินไป การมองชีวิตในแง่ลบ การมองภาพพจน์ตนเองในทางลบ ความต้องการภายในตัวเองเรื่องการยอมรับ ตำแหน่งอำนาจ และความสามารถที่จะบริหารตนเองในการทำงานให้ได้ดี

นอกจากนี้ ชูติศย์ ปานปรีชา (2529 : 486 - 488) ได้อธิบายถึงสาเหตุของความเครียดไว้ดังต่อไปนี้

1. สาเหตุภายใน หมายถึง ความเครียดที่เกิดจากสาเหตุหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มาจากตัวคน สามารถแยกสาเหตุในตัวคนได้เป็น 2 ชนิด

1.1 สาเหตุทางร่างกาย เป็นภาวะบางอย่างของร่างกายที่ทำให้เกิดความเครียด เนื่องจากร่างกายและจิตใจเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ เมื่อส่วนหนึ่งส่วนใดชำรุดหรือเจ็บป่วย จะทำให้อีกส่วนหนึ่งชำรุดหรือเจ็บป่วยไปด้วย ฉะนั้น เมื่อร่างกายเครียดจะทำให้จิตใจเครียดด้วย ภาวะต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุความเครียดนี้ได้แก่

1.1.1 ความเมื่อยล้าทางร่างกาย เป็นสภาพของร่างกายที่ไม่สมบูรณ์แข็งแรง หรือได้ผ่านการทำงานติดต่อกันนาน

1.1.2 ร่างกายไม่ได้รับการพักผ่อนที่เพียงพอ เป็นสภาพของร่างกายที่เกิดจากการตรากตรำทำงานติดต่อกันนาน

1.1.3 รับประทานอาหารไม่เพียงพอไม่ถูกสุขลักษณะ ทำให้ร่างกายหิวโหย น้ำตาลในเลือดต่ำ ร่างกายขาดวิตามินและเกลือแร่ ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการให้พลังงานแก่ร่างกาย ทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย เกิดความเครียดได้

1.1.4 ความเจ็บป่วยทางร่างกาย เช่น มีโรคประจำตัว ได้รับการผ่าตัดใหม่ทำให้ไม่อยากอาหาร เนื้อเยื่อของอวัยวะที่ป่วยถูกทำลาย หรือทำงานไม่ได้ดี เสียน้ำ เสียเลือด เป็นผลให้ร่างกายอ่อนเพลีย

1.1.5 ภาวะติดสุราและยาเสพติด สุราและยาเสพติดจะไปกดประสาท ทำให้ร่างกายต้องใช้พลังงานมาก เป็นผลให้ร่างกายอ่อนเพลีย อ่อนแอมากขึ้นทุกขณะ

1.2 สาเหตุทางจิตใจ สภาพทางจิตใจบางอย่างสามารถก่อให้เกิดความเครียดได้ คือ

1.2.1 อารมณ์ไม่ดีทุกชนิด ได้แก่ ความกลัว ความวิตกกังวล ความโกรธ ความเศร้า อารมณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความรู้สึกทุกข์ใจ ไม่สบายใจ โดยเฉพาะความเศร้าทำให้รู้สึกสิ้นหวัง ไม่คิดต่อสู้ ความรู้สึกทั้งหมดนี้ทำให้เกิดความเครียด

1.2.2 ความคับข้องใจ เป็นภาวะของจิตใจเกิดขึ้นเมื่อความต้องการถูกขัดขวางจะทำให้มีปัญหาต้องเผชิญ เกิดความรู้สึกไม่พอใจ โกรธ วิตกกังวล จิตใจเหมือนถูกบีบคั้น เกิดความเครียดขึ้นมา

1.2.3 บุคลิกภาพบางประเภท ทำให้เกิดความเครียดได้ คือ

1.2.3.1 เป็นคนจริงจังกับชีวิต (Perfectionist) ทำอะไรต้องทำให้ได้ดี สมบูรณ์แบบ มีระเบียบเสมอ เป็นคนตรง มีมาตรฐานในการ

ค่าเนิ่นชีวิตสูง มีความสามารถในการทำงานเหนือกว่าผู้อื่น ทำให้ตลอดชีวิตต้องทำงานหนัก และต้องทำงานทุกอย่างด้วยตัวของตัวเอง จึงเกิดความเครียดได้ง่าย

1.2.3.2 เป็นคนใจร้อน รุนแรง ก้าวร้าว ควบคุมอารมณ์ไม่อยู่ คนประเภทนี้อารมณ์เปลี่ยนแปลงได้มาก มีการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาด้วย ทำให้เกิดความเครียดได้ง่าย

1.2.3.3 เป็นคนต้องพึ่งพาผู้อื่น คนประเภทนี้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกที่ตนเองไม่เก่ง ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่กล้าทำอะไรด้วยตนเอง ต้องอาศัยความคิด คำแนะนำและกำลังใจจากผู้อื่น ทำให้มีความกลัววิตกกังวล มองอนาคตด้วยความหวาดหวั่นอยู่เสมอ เกิดความเครียดเป็นประจำ

2. สาเหตุภายนอก หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ นอกตัวคนที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดความเครียด ซึ่งได้แก่

2.1 การสูญเสียสิ่งที่รัก ได้แก่ การสูญเสียคนรัก ของรัก ทรัพย์สิน หน้าที่การงาน การตกงานหรือถูกให้ออกจากงาน ถูกลดตำแหน่งหรือย้ายงาน ธุรกิจล้มละลาย

2.2 การเปลี่ยนแปลงในชีวิต พบว่า ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ทุกคนจะมีจิตใจแปรปรวน (Psychological Imbalance) ทำให้เกิดความเครียดไม่มากนักน้อย ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตได้แก่ ทำงานครั้งแรก สมรสใหม่ ๆ มีบุตรคนแรก วัชหมดประจำเดือน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทำให้ต้องปรับตัว ก็เป็นสาเหตุของความเครียดชนิดหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันโดยไม่คาดคิด หรือไม่ได้เตรียมตัวไว้ก่อน เช่น การย้ายงาน การย้ายที่อยู่ เป็นต้น

2.3 ภัยอันตรายต่าง ๆ ที่คุกคามชีวิตและทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือภัยธรรมชาติ เช่น อยู่ในถิ่นที่มีโจรผู้ร้ายชุกชุม ถูกขู่จะทำร้ายร่างกาย น้ำท่วม และไฟไหม้บ้าน ภาวะดังกล่าวทำให้เกิดความกดดันบีบคั้นจิตใจอย่างรุนแรง เกิดความเครียดอย่างรุนแรงได้

2.4 ทำงานชนิดที่ทำให้เกิดความเครียดได้ เช่น ขาดความปลอดภัยในการทำงาน งานเสี่ยงอันตราย งานที่ไม่พึงพอใจ มองไม่เห็นความสำคัญของงานที่ทำ

2.5 ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ยากจน เป็นหนี้สิน ทำให้การเจริญเติบโตไม่สมบูรณ์ขาดอาหาร อยู่ในชุมชนแออัด ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ทำให้เกิดความวิตกกังวล หวาดกลัว คิดมาก บีบคั้นจิตใจ เกิดความเครียดได้

2.6 สภาพของสังคม มีคนหลังไหลเข้ามาอยู่หรือหางานทำในเมืองมากขึ้นเรื่อย ๆ อยู่กันแออัดยัดเยียด ชีวิตต้องแข่งขัน ซึ่งก็ชิงเด่น การเดินทางไปไหนมาไหนไม่สะดวก เพราะการจราจรติดขัด ชีวิตครอบครัวไม่อบอุ่น ต่างคนต่างอยู่ ขาดอากาศบริสุทธิ์หายใจ สภาพดังกล่าวทำให้เกิดความเครียดได้

จากสาเหตุของความเครียดที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวมาแล้วสามารถสรุปได้ว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดนั้นได้แก่ สาเหตุภายในและภายนอกตัวบุคคล สำหรับสาเหตุภายในตัวบุคคลแบ่งเป็น สาเหตุทางร่างกายและสาเหตุทางจิตใจ ส่วนสาเหตุภายนอกตัวบุคคลได้แก่ การสูญเสีย การเปลี่ยนแปลงในชีวิต ภัยอันตรายจากสิ่งต่าง ๆ การทำงานหนัก รับผิดชอบงานมาก ความยากจน และสภาพสังคมเมือง ในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์นั้นจะเป็นการทำงานที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวหนังสือและตัวเลขมาก ซึ่งเป็นงานที่ต้องมีความรอบคอบ หากเกิดความเครียดแล้วจะทำให้คุณภาพของงานลดลงได้ ซึ่งจากสาเหตุของความเครียดที่นักวิชาการทั้งหลายได้กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า ในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์อาจจะมีสาเหตุของความเครียดมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ลักษณะการปฏิบัติงาน เช่น ความล้มเหลวในการทำงาน
2. สภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงาน เช่น คับแคบ ร้อนอบอ้าว
3. ความก้าวหน้าในการทำงาน เช่น ไม่มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

4. ผู้บังคับบัญชา เช่น เกิดความขัดแย้งในการทำงานกับผู้บังคับบัญชา
5. ผู้ร่วมงาน เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

ผลของความเครียด

ซินโอสท หัศบำเรอ (2529 : 41 - 42) กล่าวว่า เมื่อมีความเครียดเกิดขึ้นมากจะมีการขาดสติสัมปชัญญะเป็นครั้งคราว คือ มีลักษณะเป็นคนใจลอย ทำให้พูดหรือทำอะไรไม่ต่อเนื่อง และมักแสวงหาทางระบายออก เช่น การหาบุคคลอื่นเป็นที่ปรึกษา หรือหาทางผ่อนคลายด้วยการหาอะไรมาใส่ปาก เช่น กินอาหารสุบสุรี้ คิมสุรา เป็นต้น นอกจากนี้ความเครียดที่ถูกปล่อยทิ้งไว้เป็นเวลานาน ๆ ยังมีผลต่อจิตใจทำให้เกิดโรคจิตหรือโรคประสาท มีพฤติกรรมที่ผิดแปลกไปกว่าปกติ บางคนกลายเป็นคนสุบสุรี้จัด ติดเหล้า หรือที่เลวไปกว่านั้นคือติดยาเสพติด หรือไม่ก็ฆ่าตัวตาย เป็นต้น

นอกจากนี้ นงคราญ ผาสุธ (2528 : 9) ได้กล่าวว่า เมื่อมีความเครียดเกิดขึ้นร่างกาย อารมณ์ และพฤติกรรมของมนุษย์จะตอบสนองต่อความเครียดดังนี้

1. ด้านร่างกาย มีอาการใจสั่น อัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้น ความดันโลหิตเพิ่ม ปวดหัว หายใจเร็ว น้ำตาลในเลือดเพิ่ม แขนขาตึง ท้องเดิน ปัสสาวะบ่อย เหงื่อออก ร้อนหรือชาตามตัว มือ แขนและขา มีอาการหดเกร็งของกล้ามเนื้อต่าง ๆ เช่น กระเพาะอาหารและลำไส้
2. ทางด้านอารมณ์และจิตใจ คนที่มีความเครียดอารมณ์จะเปลี่ยนแปลงไป เช่น กลัว วิดกกังวล หงุดหงิด โกรธ ซึมเศร้า รู้สึกผิดและอึดอัดใจ
3. ทางด้านพฤติกรรม เช่น กระสับกระส่าย นั่งไม่ติด การตัดสินใจและการเรียนรู้จะเสียไป แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะงาน ความรุนแรงของความเครียด ความแตกต่างระหว่างบุคคล งานที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนที่ต้องใช้สมาธิมาก ทำให้เกิดผลเสีย

ส่วน แมคโดนัล และคอยเล (McDonald and Doyle. 1981 :

1 - 3) กล่าวว่า ความเครียดจะมีผลต่อบุคคลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

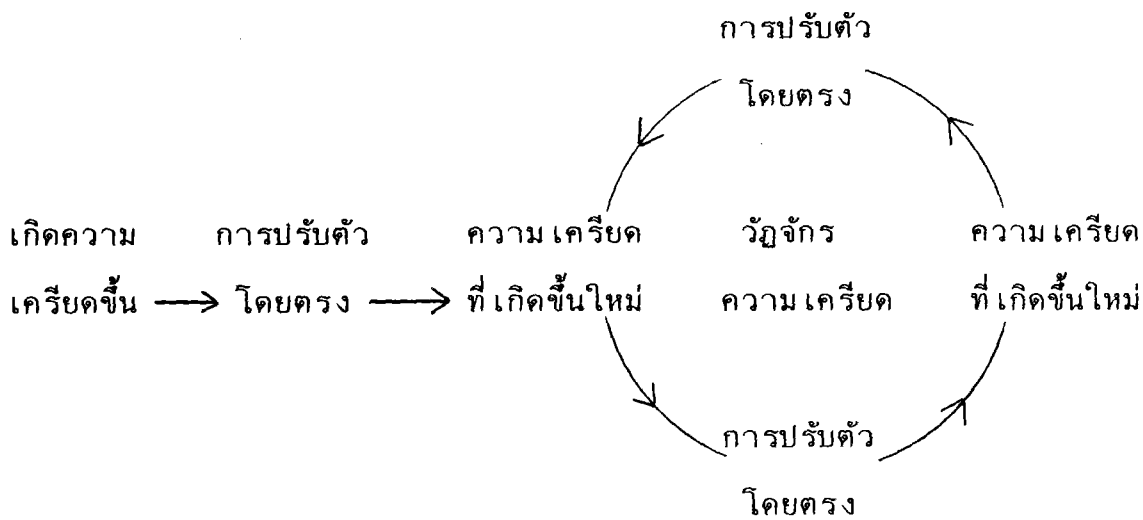
1. ความเจ็บป่วยทางด้านร่างกาย (Physical Illness) ผลของความเครียดทางด้านร่างกายได้รับนั้นอาจจะแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล ซึ่งอาจได้รับผลตั้งแต่เพียงเล็กน้อย เช่น ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ อ่อนเพลีย ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ

ไปจนถึงอาการรุนแรง จนถึงมีความผิดปกติในการทำงานของร่างกายได้ ถ้าความเครียดนั้นบุคคลต้องเผชิญ เป็นเวลานาน หรือมีความรุนแรงอาจทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ได้ เช่น โรคหัวใจ โรคกระเพาะอาหาร เป็นต้น

2. ความเจ็บป่วยทางสุขภาพจิต (Mental Ill Health) ในภาวะความเครียดสภาพอารมณ์ ความรู้สึก การรับรู้ ความสามารถในการคิด การตัดสินใจในการปฏิบัติงานของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไปจากปกติ อาจจะเปลี่ยนไปในทางลบหรือทางบวกก็ได้ แต่ถ้าต้องเผชิญกับความเครียดเป็นเวลานาน หรือความเครียดนั้นมีความรุนแรงก็จะมีผลกระทบต่อความสามารถในการตัดสินใจ สติปัญญา การแก้ไขปัญหา ตลอดจนเสียความสามารถในการปฏิบัติงานได้ ซึ่งปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นนั้น อาจจะแสดงออกมาให้เห็นได้ชัดเจนในลักษณะต่าง ๆ กัน คือ ความเหนื่อยล้า และอ่อนเพลีย ความวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า และความรู้สึกเป็นปรีดิ์ และความก้าวร้าว

3. การแยกตัวออกจากสังคมและครอบครัว ผลของความเครียดนั้นก่อให้เกิดปัญหาได้ทั้งในชีวิตครอบครัวและสังคม จะเห็นได้ชัดในกรณีที่จำเป็นต้องทำงานล่วงเวลาจะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าคุณถูกแยกออกจากสังคม เพราะนอกจากงานในหน้าที่แล้ว เขาไม่มีเวลาปะทะสังสรรค์กับบุคคลอื่น ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของส่วนรวมได้ และความเหนื่อยล้าจากหน้าที่การงานมีผลต่ออารมณ์ ทำให้เกิดการแยกตัวออกจากสังคมได้ สำหรับด้านครอบครัวงานต่าง ๆ สามารถที่จะขัดขวางความสัมพันธ์ที่มีต่อครอบครัวได้ เช่น งานที่ล้นมือ หรืองานที่ทำไม่ระบุเวลาที่แน่นอน ทำให้เวลาในการดูแลครอบครัวมีน้อยลง ซึ่งเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ

จะเห็นได้ว่า ความเครียดที่ก่อให้เกิดความเหนื่อยล้า ท้อถอย และหมดกำลังใจ ซึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่ำลงไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ภาพประกอบ 1 แสดงวัฏจักรความเครียด-การปรับตัว

(Saxton and Hyland. 1975 : 9)

จากภาพประกอบ 1 แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีความเครียดเกิดขึ้นจะมีการปรับตัวโดยตรงต่อความเครียดมีผลก่อให้เกิดความเครียดขึ้นมาใหม่ จะมีการปรับตัวใหม่เพิ่มขึ้น ในทำนองเดียวกันก็จะมีผลก่อให้เกิดความเครียดใหม่ขึ้นอีก ดังนั้น ในกรณีเช่นนี้จึงคอยขัดขวาง เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งจะเป็นการป้องกันมิให้เกิดความเครียดใหม่ขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1974 เฮาส์ (House. 1974 : 17 - 27) ได้ศึกษาเรื่อง ความเครียดจากการปฏิบัติงานที่มีผลต่อการเกิดโรคหัวใจในคนงานอเมริกันผิวขาวโดยศึกษาตัวแบบที่ก่อให้เกิดความเครียดอันเป็นสาเหตุของโรคหัวใจ พบว่าคนงานที่มีบุคลิกภาพแบบก้าวร้าวมีความทะเยอทะยานสูง ชอบการแข่งขัน ใจร้อน รับผิดชอบ เร่งรีบทำงานให้ทันกับเวลาที่ขีดเส้นตายเอาไว้ ลักษณะของบุคลิกภาพต่าง ๆ

ดังกล่าวที่ก่อให้เกิดความเครียดสูงและมีผลต่อการเกิดโรคหัวใจสูงอีกด้วย นอกจากนี้
ตัวแปรด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานก็เป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้เกิดความเครียด
อันเป็นสาเหตุของโรคหัวใจ กล่าวคือ ถ้ามีความพึงพอใจและภาคภูมิใจในงานต่ำจะ
มีความเครียดสูงทำให้เกิดโรคหัวใจและโรคอื่น ๆ สูงไปด้วย

ในปี ค.ศ. 1980 ลาร็อกโก และคนอื่น ๆ (LaRocco and others. 1980 : 205) ได้สรุปผลการวิจัยพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากผู้บังคับบัญชา
ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเครียดในการ
ปฏิบัติงาน

ปี ค.ศ. 1983 เอ็นเซอร์ (Ensor. 1983 : 1731-A) ศึกษาผล
กระทบจากความเครียดในการปฏิบัติงานและระบบการสนับสนุนทางสังคม พบว่า
การที่มีภาระงานมากเกินไป การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความพอใจในการทำงาน
มีผลต่อความเครียด

ส่วน วีค (Weekes. 1983 : 3262-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับครูที่มีภาระ
หน้าที่และบทบาทหลายประการ ได้แก่ การสอน การอบรม การถ่ายทอดวัฒนธรรม
บทบาทในสังคม ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนใน
สังคม สำหรับการปฏิบัติงานในโรงเรียนแล้วต้องช่วยงานด้านบริหาร ธุรการ และ
การบริการต่าง ๆ พบว่า การที่ครูมีการกิจค่อนข้างมาก เมื่อได้ทำต่อเนื่องเป็น
เวลานาน ก็จะก่อให้เกิดความเครียดขึ้นนำไปสู่ความอ่อนล้าทางจิตใจและอารมณ์

ปี ค.ศ. 1989 แมคแกรธ (McGrath. 1989 : 2880-A) ได้ศึกษา
เกี่ยวกับความเครียด และความท้อแท้ของครูด้านอารมณ์และพฤติกรรมการทำงาน
พบว่า ประสิทธิภาพการทำงาน รายได้ของบุคคล การสนับสนุนของผู้บริหาร และ
การสนับสนุนอย่างเท่าเทียมกัน มีผลต่อความเครียด

ปี พ.ศ. 2533 ทานตะวัน (นามแฝง) (2533 : 18) ได้กล่าวถึงงาน
วิจัยของ ไนแอล นอเจอร์ แห่งมหาวิทยาลัยเคนเวอร์ ที่ได้ทำการวิจัยว่า อะไร
เป็นสาเหตุของความเครียด โดยให้คน 332 คน เขียนบันทึกประจำวันโดยให้บันทึก
การเปลี่ยนแปลงของอารมณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ปรากฏว่า ปัญหา

ความขัดแย้งกับคนอื่นมีผลต่อความเครียดของคนถึงร้อยละ 80.00 ปัญหาที่เพื่อนร่วมงาน เป็นปัญหาที่ก่อผลกระทบทางอารมณ์ที่รุนแรงที่สุด ปัญหาที่ยั่งยืนเท่าใดก็จะยิ่งเพิ่มความเครียดมากขึ้น ส่วนปัญหาจากการเงินและงานหนัก เป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย

งานวิจัยในประเทศไทย

งานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาถึงความเครียดในการปฏิบัติงานดังนี้คือ

สพพร ขุทรานนท์ (2527 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ความเครียดและสภาพแวดล้อมในการทำงานของทันตแพทย์ ผลการวิจัยสภาพแวดล้อมทางกาย ซึ่งได้แก่ ขนาดของห้องทำงานและอุณหภูมิมีความสัมพันธ์กับความเครียดในการทำงานของทันตแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า ทันตแพทย์ที่ทำงานในห้องขนาดเล็กมีความเครียดในการทำงานมากกว่าทันตแพทย์ที่ทำงานในห้องขนาดใหญ่ และทันตแพทย์ที่ทำงานในห้องที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศมีความเครียดมากกว่าทันตแพทย์ที่ทำงานในห้องที่มีเครื่องปรับอากาศ

ในปี พ.ศ. 2527 พรทิพย์ เกษุรานนท์ (2527 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพยาบาลในโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง 497 คน ปรากฏว่า พบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ของความเครียด ในพยาบาลที่มีภาระทางครอบครัวต่างกัน กล่าวคือ ไม่มีภาระทางครอบครัวจะมีความเครียดน้อยที่สุด จะมีความเครียดมากขึ้นในภาระเบา และภาระปานกลาง และยังมีภาระครอบครัวหนักจะมีความเครียดสูง ซึ่งสอดคล้องกับ พรทิพย์ วิโรจน์แสงอรุณ (2528 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จากกลุ่มตัวอย่าง 346 คน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ปัญหาชีวิตประจำวัน และภาระทางครอบครัว เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดของพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชน

เทพวัลย์ สุชาติ (2530 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดของนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักสังคม

สงเคราะห์ทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลฝ่ายกายของรัฐ ทั้งใน กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 208 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดของนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ฝ่ายกาย อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ อายุ บุคลิกภาพแบบก้าวร้าว มีความทะเยอทะยาน ชอบการแข่งขัน ใจร้อน รีบด่วน การทำงานต้องให้ทันกับเวลาที่ขีดเส้นตายเอาไว้ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะองค์ประกอบในด้านความก้าวหน้าในการทำงาน เงินเดือน และสวัสดิการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สำหรับลำดับความสำคัญของปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดของนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ฝ่ายกาย มีตามลำดับ คือ ความพึงพอใจในการทำงาน บุคลิกภาพแบบก้าวร้าว มีความทะเยอทะยาน ชอบการแข่งขัน ใจร้อน รีบด่วน การทำงานให้ทันกับเวลาที่ขีดเส้นตายเอาไว้ และอายุ

สงศรี จัยสิน และคนอื่น ๆ (2531 : 122 - 123) ได้สำรวจสภาพสุขภาพจิตของประชาชนจังหวัดชลบุรี ตัวอย่างประชากรได้แก่ ประชากรในจังหวัดชลบุรีที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 4,114 คน โดยใช้แบบสอบถาม Health Opinion Stress (HOS) ผลปรากฏว่า ความเครียดสูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ประชากรในเขต-เทศบาลมีความเครียดต่ำกว่าประชากรนอกเขตเทศบาล อาชีพอื่น ๆ กลุ่มไม่มีอาชีพจะมีความเครียดสูง รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง แม่บ้าน เกษตรกร ตามลำดับ ผู้ที่มีการศึกษาค่ำมีความเครียดสูงกว่าผู้มีการศึกษาสูง ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท มีความเครียดสูงที่สุด สถานภาพสมรสประเภทแยกกันอยู่ หย่าและหม้าย มีความเครียดสูงที่สุด

ในปี พ.ศ. 2532 ชุศรี เลิศรัตน์เดชากุล (2532 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การผ่อนคลายกล้ามเนื้อเพื่อลดความเครียดของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชายชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ ปีการศึกษา 2531 โดยการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร 16 คน แยกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มละ 8 คน ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กำหนดให้กลุ่มทดลองได้รับการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อ 12

ครึ่ง ครั้งละ 45 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการลดความเครียด ใช้เวลาทดลองเท่ากัน เครื่องมือที่ใช้วัดความเครียดคือ แบบทดสอบความเครียด ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อ มีความเครียดลดลงมากกว่านักศึกษาที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประพิมพ์พรณ สุวรรณภูมิ (2533 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความเครียดของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลจำนวน 184 คน ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลมีระดับความเครียดอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 85.3 ระดับปานกลางร้อยละ 11.95 และระดับสูงร้อยละ 2.7 โดยใช้เครื่องมือ HOS (Health Opinion Stress) เป็นแบบสำรวจความเครียดทางจิตวิทยา และผลการวิจัยความเครียดของพยาบาลตามตัวแปร เพศ อายุ สภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน ส่วนพยาบาลที่ปฏิบัติในฝ่ายการพยาบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในปี พ.ศ. 2534 ถาวร ศรีหิรัญ (2534 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องความเครียดของนิติกร กองการเจ้าหน้าที่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 42 คน คือ นิติกร กองการเจ้าหน้าที่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามวัดระดับความเครียด 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า นิติกรมีความเครียดในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงคือ การขาดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องพิมพ์ดีด สถานที่ปฏิบัติงานคับแคบ และแออัด ผลการวิจัยระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของนิติกร กองการเจ้าหน้าที่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตามตัวแปรสถานภาพทางตำแหน่ง กลุ่มงาน และประสบการณ์ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าและดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดลำดับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในฝ่ายต่าง ๆ 18 แห่ง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 256 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มาจากกลุ่มประชากรดังกล่าว โดยมีวิธีการสุ่มดังนี้

1. แบ่งขนาดของห้องสมุดที่บรรณารักษ์ปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งแบ่งออกเป็น
2 กลุ่ม
 - 1.1 ขนาดใหญ่ มีจำนวนบรรณารักษ์ ตั้งแต่ 16 คนขึ้นไป มีห้องสมุดทั้งหมด 8 แห่ง
 - 1.2 ขนาดเล็ก มีจำนวนบรรณารักษ์ ต่ำกว่า 16 คน มีห้องสมุดทั้งหมด 10 แห่ง
2. สุ่มบรรณารักษ์แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)
ตามขนาดของห้องสมุด โดยกำหนดจำนวนตามเกณฑ์ที่ว่า ประชากรหลักร้อยละ

เป็นกลุ่มตัวอย่าง ระหว่าง 15 - 30 เปอร์เซ็นต์ (บุญชม ศรีสะอาด. 2532 : 37) แต่ในที่นี้จะใช้จำนวนมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนบรรณารักษ์ห้องสมุดแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นจำนวนบรรณารักษ์จากห้องสมุดขนาดใหญ่ 104 คน และขนาดเล็ก 64 คน

จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามขนาดและสถาบัน ปรากฏดังตาราง 1 และ 2 ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจากห้องสมุดขนาดใหญ่

ฝ่าย มหาวิทยาลัย	พัฒนา ทรัพยากร		วิเคราะห์ สนเทศ		บริการ		วารสารฯ		รวม	
	pop	sam	pop	sam	pop	sam	pop	sam	pop	sam
เกษตรศาสตร์	3	3	8	5	8	5	4	2	24	15
ขอนแก่น	2	1	10	6	3	2	5	3	20	12
จุฬาลงกรณ์ฯ	1	1	7	4	5	3	3	2	16	10
เชียงใหม่	1	1	7	4	8	5	4	2	20	12
ธรรมศาสตร์	3	2	13	8	2	1	2	2	21	13
มหิดล ศาลายา	3	3	5	3	3	2	5	3	17	11
รามคำแหง	5	4	8	5	10	6	7	4	31	19
สุโขทัยธรรมาธิราช	2	2	5	3	9	5	3	2	20	12
รวม	20	17	63	38	48	29	33	20	169	104

หมายเหตุ pop แทน ประชากร
 sam แทน กลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจากห้องสมุดขนาดเล็ก

[illegible]

ตาราง 4 (ต่อ)

ฝ่าย	พัฒนา ทรัพยากร		วิเคราะห์ สนเทศ		บริการ		วารสารฯ		รวม	
	pop	sam	pop	sam	pop	sam	pop	sam	pop	sam
มหาวิทยาลัย										
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์	2	1	6	3	1	1	3	2	12	6
รวม	16	13	34	22	23	16	19	13	100	64

หมายเหตุ pop แทน ประชากร
 sam แทน กลุ่มตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ ของบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐ
2. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของการเกิดความเครียด และผลของความเครียดจากการปฏิบัติงาน
3. สร้างข้อคำถามสาเหตุของความเครียด โดยโยงเข้ากับลักษณะงานของห้องสมุด แบ่งข้อคำถามเป็นด้านต่าง ๆ คือ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านสภาพ

แวดล้อม ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ด้านผู้บังคับบัญชา และด้านผู้ร่วมงาน
จำนวนด้านละ 20 ข้อ รวม 100 ข้อ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจำนวน 100 ข้อ เสนอประธานและ
กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รวม 2 ท่าน คือ

รองศาสตราจารย์ พวา พันธุ์เมฆา อาจารย์ประจำภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ์ อาจารย์ประจำสถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหา และความถูกต้อง ซึ่ง
ประธานและกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ได้เสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้
สำนวนของภาษา ความเหมาะสมของข้อคำถามให้รัดกุมยิ่งขึ้น

5. นำข้อเสนอนี้ และส่วนที่ต้องแก้ไขไปปรับปรุงแบบสอบถามแล้ว
เสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อีกครั้งหนึ่ง

6. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญรวม 2 ท่าน
ตรวจสอบ คือ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ วุฒิปริญญานอก

สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อาจารย์ วลลภ ปิยะมโนธรรม วุฒิปริญญานอก สาขาจิตวิทยา

อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity)
และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้แก้ไขข้อคำถาม
ถ้อยคำ และสำนวนภาษาให้มีความถูกต้องและชัดเจน

7. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try out)
กับบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะต่าง ๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมทั้งหมด 50 คน

8. นำแบบสอบถามที่ไปทดลองใช้กับบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะต่าง ๆ
จำนวน 50 คน มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ใช้สูตร t -test เทคนิค
25 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มสูง กลุ่มต่ำ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 139) ซึ่งข้อใดมี
ค่าอำนาจจำแนกมากกว่า หรือเท่ากับ 1.75 หมายถึง มีความแตกต่างมาก ถ้า
ข้อใดมีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า 1.75 จะตัดทิ้งไป ปรากฏว่า ได้เลือกข้อคำถาม
ในแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกด้านละ 12 ข้อ รวม 60 ข้อ นำแบบสอบถามมา
หาค่าความเชื่อมั่น เพื่อตรวจสอบดูว่าจะให้ผลในการวัดเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด
ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ของ ครอนบัค (Cronbach)
(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 139) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .94 ซึ่ง
เป็นค่าความเชื่อมั่นที่มีค่าสูง และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ให้ออกหนังสือ เพื่อขอความร่วมมืออนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามพร้อมแนบหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย
เพื่อส่งไปให้บรรณารักษ์ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทางไปรษณีย์ โดยเริ่มส่งแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 27
มิถุนายน 2535 และประมาณการว่า ควรจะได้รับแบบสอบถามคืนภายในเวลา 1
เดือน ทั้งนี้ยกเว้นที่สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ให้เพื่อนของผู้วิจัยเป็นผู้แจก และเก็บรวบรวมข้อมูลให้
3. เมื่อถึงวันที่ 27 กรกฎาคม 2535 ปรากฏว่า ได้รับแบบสอบถาม
กลับมาเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นจาก สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้วิจัยจึงส่งแบบสอบถามไปให้ซ้ำอีกครั้ง

จนถึงวันที่ 7 สิงหาคม 2535 ปรากฏว่า ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด รวมเป็นแบบสอบถามที่ส่งไป 175 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา และเป็นฉบับที่สมบูรณ์จำนวน 168 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.00

4. จากแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ทั้งหมดสามารถแสดงคุณลักษณะของบรรณารักษ์ที่ตอบแบบสอบถามได้ ดังตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 คุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ คุณวุฒิ ขนาดห้องสมุด และฝ่ายที่ปฏิบัติ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	4	2.4
1.2 หญิง	164	97.6
2. คุณวุฒิทางการศึกษา		
2.1 ปริญญาตรี เอกบรรณารักษศาสตร์	61	36.3
2.2 ปริญญาตรี เอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์	5	3.0
2.3 ปริญญาตรี อื่น ๆ	1	0.6
2.4 ปริญญาโท เอกบรรณารักษศาสตร์	77	45.8
2.5 ปริญญาโท เอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์	23	13.7
2.6 ปริญญาโท อื่น ๆ	-	-
2.7 ปริญญาเอก เอกบรรณารักษศาสตร์	-	-
2.8 ปริญญาเอก เอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์	-	-
2.9 ปริญญาเอก อื่น ๆ	1	0.6

ตาราง 3 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
3. ขนาดห้องสมุด		
3.1 ขนาดใหญ่	104	61.9
3.2 ขนาดเล็ก	64	38.1
4. ฝ่ายงานที่ปฏิบัติ		
4.1 ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด	28	16.7
4.2 ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ	60	35.7
4.3 ฝ่ายบริการ	42	25.0
4.4 ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง	38	22.6

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package for Social Sciences/ Personal Computer)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และความแปรปรวน (S^2) ของระดับสาเหตุของความเครียดของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

2. สถิติทดสอบสมมุติฐาน

2.1 ทดสอบความแตกต่างของสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงาน จำแนกตามฝ่าย โดยใช้ สถิติ F-test

2.2 ทดสอบความแตกต่างของสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ จำแนกตามขนาดของห้องสมุด โดยใช้ สถิติ t-test

3. สถิติการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

3.1 หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตร t-test โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ หากกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 139)

$$t = \frac{X_H - X_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{N_H} + \frac{S_L^2}{N_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ
	X_H	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	X_L	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	S_L	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	n_L	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

3.2 หาค่าความเชื่อมั่น โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 132)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_1^2}{S_2^2} \right]$$

เมื่อ	σ	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	$\sum S^2$	แทน	คะแนนความแปรปรวนของข้อสอบแต่ละข้อ
	S^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

3.3 การให้คะแนนและแปลผล มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ถ้าตอบ	มากที่สุด	ให้ระดับคะแนนเป็น	5
	มาก	ให้ระดับคะแนนเป็น	4
	ปานกลาง	ให้ระดับคะแนนเป็น	3
	น้อย	ให้ระดับคะแนนเป็น	2
	น้อยที่สุด	ให้ระดับคะแนนเป็น	1

และเมื่อนำคะแนนจากแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลผลตามเกณฑ์ดังนี้ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่

4.51 - 5.00	คือ	ความเครียดอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	คือ	ความเครียดอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	คือ	ความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	คือ	ความเครียดอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	คือ	ความเครียดอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวน โดยใช้สูตร

4.1.1 ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

4.1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$SD = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

4.1.3 ความแปรปรวน

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

4.2 การวิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสาเหตุของความเครียดของบรรณารักษ์ในห้องสมุดขนาดใหญ่และขนาดเล็ก โดยใช้สูตร t-test (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 172)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

โดยมี $df = n_1 + n_2 - 2$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสาเหตุของความเครียดของบรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่กับบรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

$\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของบรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่

$\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของบรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

S_1 แทน ความแปรปรวนของบรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่

S_2 แทน ความแปรปรวนของบรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

n_1 แทน จำนวนบรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่

n_2 แทน จำนวนบรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

4.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance)

ความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ 4 ฝ่าย เพื่อทดสอบความแตกต่าง โดยใช้สูตร F-test (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 179)

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าอัตราส่วนความแปรปรวน
	MS_B	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_W	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

4.4 การวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ Studentized range statistic (q-statistic) แบบ Newman-Keuls Method เมื่อพบว่า ค่า F (ข้อ 4.3) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 231)

$$\bar{X}_{\max} - \bar{X}_{\min} = q \sqrt{\frac{MS_W}{n}}$$

เมื่อ	$\bar{X}_{\max}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มีค่าสูง
	$\bar{X}_{\min}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มีค่าต่ำ
	q	แทน	ค่าที่ได้จากตาราง Studentized range statistic โดยใช้ α ที่ .05, $r = 2, 3, 4$ df = 164
	MS_W	แทน	Mean square ภายในกลุ่ม
	n	แทน	จำนวนคะแนนในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของข้อมูล
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
t	แทน	ค่าทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูล
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ระดับความเครียดของบรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน
2. เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานระหว่างบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย
3. เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานระหว่างบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก
4. ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาเหตุของความเครียดของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ระดับความเครียดของบรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ใน
ด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ปรากฏผลดังตาราง 4 - 9

ตาราง 4 ระดับของความเครียดด้านการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยของรัฐ

ข้อ	ข้อความถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1	ท่านได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์ หรือบรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์ ในการทำงานและศึกษาต่อ	3.02	1.27	ปานกลาง
2	ขอบข่ายของการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานห้องสมุด ของท่านไม่มีความชัดเจนพอ	3.21	1.20	ปานกลาง
3	ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายต่องานบรรณารักษ์ หรือการ ปฏิบัติงานภายในหน่วยงานห้องสมุด	1.98	.91	น้อย
4	ท่านเข้ากับคนอื่นในหน่วยงานห้องสมุดได้ยาก	2.95	1.20	ปานกลาง
5	ท่านคิดว่าสุขภาพของท่านเริ่มมีปัญหา เนื่องจาก การทำงานหนักภายในหน่วยงานห้องสมุด	3.68	1.12	มาก
6	เมื่อท่านเห็นเพื่อนร่วมงานห้องสมุดในฝ่ายอื่น ไม่ ทำงาน หรือมีเวลาว่างมากท่านเกิดความรู้สึกกดดัน และจะคิดว่า เป็นสิ่งไม่ยุติธรรม	2.98	1.37	ปานกลาง
7	ท่านต้องการสับเปลี่ยนหน้าที่การงานภายในห้องสมุด เพื่อให้ผู้อื่นได้รู้ถึงปัญหาและความยากลำบากใน ฝ่ายอื่นบ้าง	3.04	1.19	ปานกลาง

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
8	จำนวนบุคลากรภายในหน่วยงานห้องสมุดมีเพียงพอต่อปริมาณงานอย่างได้สัดส่วน	3.26	1.21	ปานกลาง
9	เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานห้องสมุด ท่านสามารถแก้ไขปัญหาได้ดี	2.80	1.05	ปานกลาง
10	ท่านไม่เคยได้หยุดพักผ่อน เพราะภารกิจในงานห้องสมุดท่านมีมาก	3.49	1.17	ปานกลาง
11	ท่านรู้สึกสบายใจ เมื่อมีบุคคลที่เข้าใจขั้นตอน หรือปัญหาในการทำงานภายในห้องสมุดมาพูดคุยรับทุกข์หรือให้กำลังใจแก่ท่าน	2.68	1.23	ปานกลาง
12	เวลาท่านไป เข้าร่วมประชุมหรือพบปะบุคคลในแวดวงห้องสมุด ท่านพยายามหลีกเลี่ยงการพูดถึงสภาพในที่ทำงานหรือหน้าที่ในการปฏิบัติงาน เพราะรู้สึก เบื่อมาก	3.22	1.15	ปานกลาง
สาเหตุของความเครียดด้านการปฏิบัติงาน		3.03	0.51	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงว่า ความเครียดของบรรณารักษ์อันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สาเหตุที่ทำให้เครียดสูงสุดคือ สุขภาพมีปัญหานี้เนื่องจากทำงานหนักในห้องสมุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68) และมีค่าอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อรองลงไปคือ ไม่เคยได้หยุดพักผ่อนเพราะภารกิจในงานห้องสมุดมีมาก และจำนวนบุคลากรในห้องสมุดมีไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 และ 3.26 ตามลำดับ) และมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 5 ระดับของความเครียดด้านสภาพแวดล้อมของบรรณารักษ์ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยของรัฐ

ข้อ	ข้อความถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1	ท่าน เบื่อหน่ายและท้อแท้กับสภาพแวดล้อมรอบตัวท่าน เพราะไม่มีทางแก้ไขได้	2.74	1.38	ปานกลาง
2	ที่ตั้งของอาคารห้องสมุดอยู่ในบริเวณที่สะดวกในการเดินทาง และมีความสว่างงาม	2.52	1.07	ปานกลาง
3	ภายในหน่วยงานห้องสมุดของท่านมีผู้ เป็นหนี้สินและ ภาระทั้งงาน	3.48	1.21	ปานกลาง
4	สถานที่ปฏิบัติงานภายในห้องสมุดมีความ เป็น เอกเทศ และแบ่ง เป็นสัดส่วนในการปฏิบัติงานทุกฝ่ายอย่าง ครบถ้วน	2.92	1.43	ปานกลาง
5	สถานที่ปฏิบัติงานภายในห้องสมุดมีบรรยากาศไม่ดี ร้อนอบอ้าว แออัด ทั้งในส่วนห้องทำงานและส่วน งานบริการ	3.33	1.21	ปานกลาง
6	ท่านมีความรู้สึก เบื่อหน่ายในสภาพแวดล้อม หรือ หน้าที่ในการปฏิบัติงานที่จำเจ ซ้ำซาก	3.32	1.11	ปานกลาง
7	ภายในห้องสมุดมีความพลุกพล่าน วุ่นวายทั้งในส่วน ห้องทำงานและส่วนงานบริการ	2.23	1.15	น้อย
8	อาคารที่ตั้งของห้องสมุดห่างไกลจากร้านค้า ทำให้ มีปัญหา เกี่ยวกับ เรื่องอาหาร	2.44	1.14	น้อย
9	สภาพแวดล้อมในห้องสมุด เอื้ออำนวยต่อการทำงาน ของท่านมาก	1.75	1.05	น้อย

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
10	ภายในหน่วยงานห้องสมุดมีผู้แอบสูบบุหรี่ หรือดื่มสุราเป็นประจำ ทำให้ท่านเกิดความรู้สึกรำคาญ และเสียดสุขภาพ	2.99	1.36	ปานกลาง
11	ท่านรู้สึกวุ่นวาย แม้ว่าจะอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีคนทำงานมากก็ตาม	2.55	1.16	ปานกลาง
12	ท่านมีความรู้สึกอึดอัดและเป็นกันเองกับทุกคนภายในหน่วยงานห้องสมุด	3.32	1.32	ปานกลาง
สาเหตุของความเครียดด้านสภาพแวดล้อม		2.80	0.52	ปานกลาง

จากตาราง 5 แสดงว่า ความเครียดของบรรณารักษ์อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สาเหตุที่ทำให้เครียดสูงสุดคือ การที่ภายในหน่วยงานมีผู้เป็นหนี้สินและละทิ้งหน้าที่การงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48) ส่วนข้อที่รองลงมา คือ สถานที่ปฏิบัติงานร้อน อับอ้าว แออัด บรรยากาศไม่ดี ทั้งในส่วนห้องทำงานและส่วนงานบริการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33) มีความรู้สึกเบื่อหน่ายในสภาพแวดล้อมหรือหน้าที่ในการปฏิบัติงานซ้ำซาก จำเจ และมีความรู้สึกอึดอัดและเป็นกันเองกับทุกคนภายใน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32) ซึ่งทั้ง 4 ข้อ มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 6 ระดับของความเครียดด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1	ท่านคิดว่าขณะนี้ท่านปฏิบัติในหน้าที่ของท่านได้ เป็น อย่างดีและทัด เทียบกับห้องสมุดของมหาวิทยาลัยอื่นๆ	2.67	1.12	ปานกลาง
2	ท่านมีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในทุก เดือน ทำให้ท่านเกิดความกังวลใจตลอดเวลา	2.13	1.05	น้อย
3	ท่านสามารถนำ เทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาใช้ใน งานห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.87	1.13	ปานกลาง
4	ท่านไม่ได้รับโอกาสกำหนดแผนงานหรือโครงการ ของฝ่าย	2.92	1.29	ปานกลาง
5	ท่านมีโอกาสดำเนินการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม หรือ ตัดสินใจแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานห้องสมุด เสมอ	3.46	1.19	ปานกลาง
6	ท่านคิดว่าภายในหน่วยงานห้องสมุดไม่เปิดโอกาส ให้ท่านได้ใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	2.24	1.04	น้อย
7	ท่านมีความเข้าใจในหลักจิตวิทยาและสามารถนำมา ประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานและการปรับตัว ให้ เข้ากับการอยู่ร่วมกันในหน่วยงานได้	3.40	1.09	ปานกลาง
8	ท่านมีโอกาสดำเนินการพิจารณาความดีความชอบ ใน การปฏิบัติหน้าที่เท่า ๆ กับคนอื่น	2.64	1.08	ปานกลาง
9	ท่านคิดว่าการทำงานเป็นข้าราชการ สาย ข. ตำแหน่ง บรรณารักษ์นี้ เสียเปรียบต่อข้าราชการสาย ก. ทั้งความก้าวหน้าและสวัสดิการ	4.17	0.98	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
10	ท่านคิดว่าถ้าต้องการความก้าวหน้าในสายงาน ห้องสมุด ท่านต้องย้ายสถานที่ทำงาน	2.17	1.01	น้อย
11	ท่านไม่ได้รับความก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพ ทางสายงานบรรณารักษ์เท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับ สาขาวิชาชีพอื่น ๆ	3.78	1.07	มาก
12	ท่านคิดว่าท่านมีความสามารถในการสื่อสาร อธิบาย ชี้แจง ในหน้าที่การงานรวมทั้งการใช้ภาษาต่าง- ประเทศได้ดี	2.71	1.12	ปานกลาง
สาเหตุความเครียดด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน		2.93	0.44	ปานกลาง

จากตาราง 6 แสดงว่า ความเครียดของบรรณารักษ์อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดสูงสุดคือการที่ข้าราชการสาย ข. เสียเปรียบกว่าสาย ก. (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17) และมีค่าอยู่ในระดับมากส่วนข้อที่รองลงไปคือ การที่ไม่ได้รับความก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับวิชาชีพอื่น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78) มีค่าอยู่ในระดับมาก และการมีโอกาสดำเนินการความคิดเห็นหรือแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46) มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 7 ระดับของความเครียดด้านผู้บังคับบัญชาของบรรณารักษ์ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยของรัฐ

ข้อ	ข้อความถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1	ผู้บังคับบัญชาไม่เห็นความสำคัญของงานที่ท่านปฏิบัติในห้องสมุด	2.61	1.18	ปานกลาง
2	ผู้บังคับบัญชาให้ความสนทนสนม เป็นกันเองกับท่านทั้งในและนอกเวลาราชการ	3.16	1.25	ปานกลาง
3	ผู้บังคับบัญชาร่วมพบปะพูดคุยหรือพบปะสังสรรค์กับท่านบ่อย ๆ	2.98	1.30	ปานกลาง
4	ผู้บังคับบัญชาไม่ให้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและแก้ไขการทำงาน	3.05	1.37	ปานกลาง
5	ผู้บังคับบัญชาไม่ให้อิสระและเสรีภาพในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานในห้องสมุด	3.17	1.31	ปานกลาง
6	ผู้บังคับบัญชาไม่เป็นอย่างยิ่งในการทำงานของห้องสมุด	3.14	1.35	ปานกลาง
7	ผู้บังคับบัญชาของท่านสามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ดีขึ้น	2.59	1.23	ปานกลาง
8	ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมการทำงานอย่างยืดหยุ่น	3.38	1.07	ปานกลาง
9	ผู้บังคับบัญชาได้แสดงความรู้ความสามารถ และมีบุคลิกภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน	3.43	1.14	ปานกลาง
10	ผู้บังคับบัญชาไม่เปิดโอกาสให้ท่านเข้าพบ และปรึกษาหารือ	2.18	1.07	น้อย

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความคำถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
11	ผู้บังคับบัญชาไม่เคยสนใจ หรือเอาใจใส่ในความ เป็นอยู่ของท่านทั้งสภาพที่ทำงาน และส่วนตัว	2.29	0.95	น้อย
12	ผู้บังคับบัญชามักไม่ให้อภัย เมื่อท่านทำสิ่งผิดพลาด และจะตำหนิซ้ำ เดิมอยู่ เสมอ	2.21	1.07	น้อย
สาเหตุของความเครียดด้านผู้บังคับบัญชา		2.84	0.61	ปานกลาง

จากตาราง 7 แสดงว่า ความเครียดของบรรณารักษ์อื่นเนื่องมาจากผู้บังคับบัญชาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า สาเหตุที่ทำให้เครียดสูงสุดคือ การที่ผู้บังคับบัญชาได้แสดงความรู้ความสามารถ และมีบุคลิกภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) ส่วนข้อรองลงไปคือ การที่ผู้บังคับบัญชาควบคุมการทำงานอย่างยืดหยุ่น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38) และผู้บังคับบัญชาไม่ให้อิสระและเสรีภาพในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17) ซึ่งทั้ง 3 ข้อ มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 8 ระดับของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงานของบรรณารักษ์ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยของรัฐ

ข้อ	ข้อความถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1	ท่านรู้สึกอึดอัด หรือ เบื่อหน่ายความประพฤติของ ผู้ร่วมงาน	3.39	1.11	ปานกลาง
2	ท่านได้รับความเห็นใจจากผู้ร่วมงานห้องสมุด เป็น อย่างดี ทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงาน	3.42	1.09	ปานกลาง
3	ท่านมักขัดแย้งกับผู้ร่วมงานห้องสมุด	2.02	0.82	น้อย
4	ท่านคิดว่าผู้ร่วมงานไม่มีความสามัคคีกัน	3.22	1.28	ปานกลาง
5	ผู้ร่วมงานของท่านมีการชิงดีชิงเด่น เพื่อหวัง ตำแหน่ง	3.02	1.32	ปานกลาง
6	ท่านมีผู้ร่วมงานที่ให้การสนับสนุนในด้านกำลังใจ แก่ตัวท่าน	2.52	1.06	ปานกลาง
7	ท่านมักหาเวลาคุยกับผู้ร่วมงานในเรื่องที่เกี่ยวกับ ปัญหาในการทำงาน เศรษฐกิจ หรือสังคมที่เปลี่ยนไป	2.50	1.16	น้อย
8	ท่านไม่มีเพื่อนสนิทที่พอจะหาหรือ เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งเรื่องส่วนตัวและการทำงาน	2.52	1.28	ปานกลาง
9	ท่านเชื่อมั่นในตนเองในการทำงาน และเชื่อมั่นใน การทำงานของผู้ร่วมงานท่าน	3.47	1.00	ปานกลาง
10	ท่านมีผู้ร่วมงานในห้องสมุดที่ตระหนักถึงความสำคัญ ของท่าน	2.78	1.08	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
11	ท่านไม่สามารถพูดและระบายความรู้สึกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ออกมาได้	3.01	1.21	ปานกลาง
12	ผู้ร่วมงานของท่านมักใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงาน	3.14	1.13	ปานกลาง
สาเหตุของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงาน		2.92	0.52	ปานกลาง

จากตาราง 8 แสดงว่า ความเครียดของบรรณารักษ์อันเนื่องมาจากเพื่อนร่วมงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า สาเหตุที่ทำให้เครียดสูงสุดคือ ความเชื่อมั่นตนเองในการทำงาน และเชื่อมั่นในการทำงานของเพื่อนร่วมงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47) ส่วนข้อรองลงไปคือ การได้รับความเห็นใจจากผู้ร่วมงานทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42) และการรู้สึกอึดอัด หรือเบื่อหน่ายความประพฤติเพื่อนร่วมงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39) ซึ่งทั้ง 3 ข้อ มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 9 สรุประดับของความเครียดทั้ง 5 ระดับ ของบรรณารักษ์ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยของรัฐ

สาเหตุของความเครียด	$\bar{X}$	SD	แปลผล
สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากการปฏิบัติงาน	3.03	.51	ปานกลาง
สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากการสภาพแวดล้อม	2.80	.52	ปานกลาง
สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากความก้าวหน้า ในการปฏิบัติงาน	2.93	.65	ปานกลาง
สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากผู้บังคับบัญชา	2.84	.61	ปานกลาง
สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากเพื่อนร่วมงาน	2.92	.52	ปานกลาง
ความเครียดของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ	2.90	.44	ปานกลาง

จากตาราง 9 แสดงว่า ความเครียดของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย โดยรวมทุกด้านมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90) เมื่อพิจารณาเป็น ด้านต่าง ๆ พบว่า ความเครียดที่เกิดจากการปฏิบัติงานมีค่าสูงสุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03) แต่อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ความเครียดเกิดจากความก้าวหน้า ในการปฏิบัติงาน เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และสภาพแวดล้อม ตามลำดับ โดย มีค่าอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93, 2.92, 2.84 และ 2.80 ตามลำดับ)

2. เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย ปราบกฎผลดังตาราง 10 - 16 ดังต่อไปนี้

ตาราง 10 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านการปฏิบัติงานระหว่างบรรณารักษ์
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย

ข้อ	ข้อความ	df	SS	MS	F
1	ท่านได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์ หรือบรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์ ในการทำงานและศึกษาต่อ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	15.23	5.07	3.28*
	ภายในกลุ่ม	164	253.70	1.54	
	รวม	167	268.93		
2	ขอบข่ายของการปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน ห้องสมุดของท่านไม่มีความชัดเจนพอ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	3.36	1.12	0.77
	ภายในกลุ่ม	164	236.33	1.44	
	รวม	167	239.69		
3	ท่านรู้สึก เบื่อหน่ายต่องานบรรณารักษ์ หรือการ ปฏิบัติงานภายในหน่วยงานห้องสมุด				
	ระหว่างกลุ่ม	3	4.96	1.65	2.05
	ภายในกลุ่ม	164	131.97	0.80	
	รวม	167	136.93		

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	df	SS	MS	F
4	ท่าน เข้ากับคนอื่นในหน่วยงานห้องสมุดได้ยาก				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.12	0.70	0.48
	ภายในกลุ่ม	164	238.38	1.45	
	รวม	167	240.50		
5	ท่านคิดว่าสุขภาพของท่านเริ่มมีปัญหา เนื่องจาก การทำงานหนักภายในหน่วยงานห้องสมุด				
	ระหว่างกลุ่ม	3	1.82	0.60	0.48
	ภายในกลุ่ม	164	206.82	1.26	
	รวม	167	208.64		
6	เมื่อท่านเห็นเพื่อนร่วมงานห้องสมุดในฝ่ายอื่น ไม่ ทำงาน หรือมีเวลาว่างมากท่านเกิดความรู้สึก กดดันและจะคิดว่าเป็นสิ่งไม่ยุติธรรม				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.23	0.74	0.39
	ภายในกลุ่ม	164	312.71	1.90	
	รวม	167	314.94		

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	df	SS	MS	F
7	ท่านต้องการสับเปลี่ยนหน้าที่การงานภายใน ห้องสมุด เพื่อให้ผู้อื่นได้รู้ถึงปัญหาและความยาก ลำบากในฝ่ายอื่นบ้าง				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.42	0.80	0.56
	ภายในกลุ่ม	164	234.28	1.42	
	รวม	167	236.70		
8	จำนวนบุคลากรภายในหน่วยงานห้องสมุดมีเพียงพอ ต่อปริมาณงานอย่างได้สัดส่วน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.89	0.96	0.65
	ภายในกลุ่ม	164	241.10	1.47	
	รวม	167	243.99		
9	เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานภายใน หน่วยงานห้องสมุด ท่านสามารถแก้ไขปัญหาก็ได้				
	ระหว่างกลุ่ม	3	3.04	1.01	0.91
	ภายในกลุ่ม	164	182.06	1.11	
	รวม	167	185.10		

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	df	SS	MS	F
10	ท่านไม่เคยได้หยุดพักผ่อน เพราะภารกิจในงาน ห้องสมุดท่านมีมาก				
	ระหว่างกลุ่ม	3	1.28	0.42	0.30
	ภายในกลุ่ม	164	226.71	1.38	
	รวม	167	227.99		
11	ท่านรู้สึกสบายใจ เมื่อมีบุคคลที่เข้าใจขั้นตอน หรือ ปัญหาในการทำงานภายในห้องสมุดมาพูดคุยรับ ทุกข์หรือให้กำลังใจแก่ท่าน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	16.74	5.58	3.88**
	ภายในกลุ่ม	164	235.55	1.43	
	รวม	167	252.29		
12	เวลาท่านไป เข้าร่วมประชุมหรือพบปะบุคคลใน แวดวงห้องสมุด ท่านพยายามหลีกเลี่ยงการพูดถึง สภาพในที่ทำงานหรือหน้าที่ในการปฏิบัติงานเพราะ รู้สึกเบื่อมาก				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.30	0.76	0.57
	ภายในกลุ่ม	164	218.54	1.33	
	รวม	167	220.84		

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	df	SS	MS	F
	สาเหตุของความเครียดด้านการปฏิบัติงาน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	50.09	16.69	0.44
	ภายในกลุ่ม	64	6211.80	37.87	
	รวม	167	6261.89		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 แสดงว่า สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากการปฏิบัติงานโดยรวมของบรรณารักษ์ทั้ง 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ ฝ่ายบริการ และฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเครียดของบรรณารักษ์ 4 ฝ่ายมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อที่ 11 คือ ความรู้สึกสบายใจเมื่อมีบุคคลที่เข้าใจขั้นตอน หรือปัญหาในการทำงานภายในห้องสมุดมาพูดคุยปรึกษา หรือให้กำลังใจ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อที่ 1 คือการได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์หรือบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในการทำงานและศึกษาต่อ

เพื่อให้ทราบต่อไปว่าในความเครียดของบรรณารักษ์ 4 ฝ่ายที่มีความแตกต่างกันนั้น มีบรรณารักษ์ฝ่ายใดบ้างที่มีความเครียดด้านการปฏิบัติงานแตกต่างกัน จึงใช้การทดสอบด้วย Studentized range statistic (q-statistic) แบบ Newman-Keuls Method โดยใช้การคำนวณด้วยคอมพิวเตอร์ ปรากฏผล ดัง

ตาราง 11

ตาราง 11 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านการปฏิบัติงานระหว่าง
บรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย ในรายชื่อที่พบความแตกต่าง

ข้อ 1 ท่านได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ หรือ
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในการทำงานและศึกษาต่อ

		ฝ่ายที่ 2	ฝ่ายที่ 3	ฝ่ายที่ 4	ฝ่ายที่ 1
	ค่าเฉลี่ย	1.800	1.928	2.131	2.250
ฝ่ายที่ 2	1.800	-	.128	.331	.450*
ฝ่ายที่ 3	1.928		-	.203	.322
ฝ่ายที่ 4	2.131			-	.119
ฝ่ายที่ 1	2.250				-

ข้อ 11 ท่านรู้สึกสบายใจ เมื่อมีบุคคลที่เข้าใจขั้นตอนหรือปัญหาในการทำงานภายใน
ห้องสมุดมาพุดจาปรับทุกข์หรือให้กำลังใจแก่ท่าน

		ฝ่ายที่ 3	ฝ่ายที่ 4	ฝ่ายที่ 2	ฝ่ายที่ 1
	ค่าเฉลี่ย	2.238	2.526	2.916	3.071
ฝ่ายที่ 3	2.238	-	.288	.678*	.833*
ฝ่ายที่ 4	2.526		-	.390	.545
ฝ่ายที่ 2	2.916			-	.155
ฝ่ายที่ 1	3.071				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ฝ่ายงานที่ 1 ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด
- ฝ่ายงานที่ 2 ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ
- ฝ่ายงานที่ 3 ฝ่ายบริการ
- ฝ่ายงานที่ 4 ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

จากตาราง 11 แสดงว่า บรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดมีสาเหตุความเครียดในด้านการปฏิบัติงาน ในเรื่องการได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ หรือบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในการทำงาน และศึกษาต่อ มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในเรื่องรู้สึกสบายใจเมื่อมีบุคคลที่เข้าใจขั้นตอน หรือปัญหาในการทำงานภายในห้องสมุดมาพูดจาปรับทุกข์หรือให้กำลังใจ มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 12 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านสภาพแวดล้อมระหว่าง
บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย

ข้อ	ข้อความ	df	SS	MS	F
1	ท่านเบื่อหน่ายและท้อแท้กับสภาพแวดล้อมรอบตัว ท่าน เพราะไม่มีทางแก้ไขได้				
	ระหว่างกลุ่ม	3	1.55	0.51	0.27
	ภายในกลุ่ม	164	314.91	1.92	
	รวม	167	316.46		
2	ที่ตั้งของอาคารห้องสมุดอยู่ในบริเวณที่สะดวกใน การเดินทาง และมีความสว่างงาม				
	ระหว่างกลุ่ม	3	3.67	1.22	1.07
	ภายในกลุ่ม	164	186.23	1.13	
	รวม	167	189.90		
3	ภายในหน่วยงานห้องสมุดของท่านมีผู้ เป็นหนี้สิน และละทิ้งงาน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	4.16	1.38	0.94
	ภายในกลุ่ม	164	241.77	1.47	
	รวม	167	245.93		

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	df	SS	MS	F
4	สถานที่ปฏิบัติงานภายในห้องสมุดมีความเป็นเอกเทศ และแบ่งเป็นส่วนในการปฏิบัติงานทุกฝ่ายอย่าง ครบถ้วน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.53	0.84	0.41
	ภายในกลุ่ม	164	337.45	2.05	
	รวม	167	339.98		
5	สถานที่ปฏิบัติงานภายในห้องสมุดมีบรรยากาศไม่ดี ร้อนอบอ้าว แออัด ทั้งในส่วนห้องทำงานและส่วน งานบริการ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	1.13	0.37	0.25
	ภายในกลุ่ม	164	243.85	1.48	
	รวม	167	244.98		
6	ท่านมีความรู้สึกเบื่อหน่ายในสภาพแวดล้อม หรือ หน้าที่ในการปฏิบัติงานที่จำเจ ซ้ำซาก				
	ระหว่างกลุ่ม	3	3.01	1.00	0.81
	ภายในกลุ่ม	164	201.62	1.22	
	รวม	167	204.63		

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	df	SS	MS	F
7	ภายในห้องสมุดมีความพลุกพล่าน วุ่นวายทั้งในส่วน ห้องทำงานและส่วนงานบริการ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	9.04	3.01	2.34
	ภายในกลุ่ม	164	210.36	1.28	
	รวม	167	219.40		
8	อาคารที่ตั้งของห้องสมุดห่างไกลจากร้านค้า ทำให้ มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องอาหาร				
	ระหว่างกลุ่ม	3	7.34	2.44	1.91
	ภายในกลุ่ม	164	210.05	1.28	
	รวม	167	217.39		
9	สภาพแวดล้อมในห้องสมุด เอื้ออำนวยต่อการทำงาน ของท่านมาก				
	ระหว่างกลุ่ม	3	14.30	4.76	4.62**
	ภายในกลุ่ม	164	169.19	1.03	
	รวม	167	183.49		

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความคำถาม	df	SS	MS	F
10	ภายในหน่วยงานห้องสมุดมีผู้แอบสูบบุหรี่ หรือดื่มสุราเป็นประจำ ทำให้ท่านเกิดความรู้สึกรำคาญ และเสียบสุขภาพ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	5.79	1.93	1.04
	ภายในกลุ่ม	164	302.18	1.84	
	รวม	167	307.97		
11	ท่านรู้สึกว้าเหว่ แม้ว่าจะอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีคนทำงานมากก็ตาม				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.54	0.84	0.62
	ภายในกลุ่ม	164	223.54	1.36	
	รวม	167	226.08		
12	ท่านมีความรู้สึกอบอุ่นและ เป็นกันเองกับทุกคนภายในหน่วยงานห้องสมุด				
	ระหว่างกลุ่ม	3	1.54	0.51	0.29
	ภายในกลุ่ม	164	288.53	1.76	
	รวม	167	290.07		

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	ข้อคำถาม	df	SS	MS	F
	สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อม				
	ระหว่างกลุ่ม	3	426.40	142.1	3.78*
	ภายในกลุ่ม	164	6166.42	37.60	
	รวม	167	6592.82		

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่า สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมโดยรวมของบรรณารักษ์ทั้ง 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ ฝ่ายบริการ และฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเครียดของบรรณารักษ์ 4 ฝ่าย มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือข้อที่ 9 สภาพแวดล้อมในห้องสมุดเอื้ออำนวยต่อการทำงาน

เพื่อให้ทราบต่อไปว่าในความเครียดของบรรณารักษ์ 4 ฝ่าย ที่มีความแตกต่างกันนั้น มีบรรณารักษ์ฝ่ายใดบ้างที่มีความเครียดด้านสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน จึงใช้การทดสอบด้วย Studentized range statistic (q-statistic)

แบบ Newman-Keuls Method โดยใช้การคำนวณด้วยคอมพิวเตอร์ ปรากฏผลดัง

ตาราง 13

ตาราง 13 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านสภาพแวดล้อมระหว่าง
บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย ในรายชื่อที่พบความแตกต่าง

ข้อ 9 สภาพแวดล้อมในห้องสมุดเอื้ออำนวยต่อการทำงานของท่านมาก

		ฝ่ายที่ 2	ฝ่ายที่ 3	ฝ่ายที่ 4	ฝ่ายที่ 1
	ค่าเฉลี่ย	1.153	1.595	1.710	2.392
ฝ่ายที่ 2	1.153	-	.442	.557*	1.239*
ฝ่ายที่ 3	1.595		-	.115	.797*
ฝ่ายที่ 4	1.710			-	.682*
ฝ่ายที่ 1	2.392				-

สาเหตุของความเครียดด้านสภาพแวดล้อม

		ฝ่ายที่ 2	ฝ่ายที่ 4	ฝ่ายที่ 3	ฝ่ายที่ 1
	ค่าเฉลี่ย	32.583	33.078	33.119	37.107
ฝ่ายที่ 2	32.583	-	.495	.536	4.524*
ฝ่ายที่ 4	33.078		-	.041	4.029*
ฝ่ายที่ 3	33.119			-	3.988*
ฝ่ายที่ 1	37.107				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ฝ่ายงานที่ 1 ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด
- ฝ่ายงานที่ 2 ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ
- ฝ่ายงานที่ 3 ฝ่ายบริการ
- ฝ่ายงานที่ 4 ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

จากตาราง 13 แสดงว่า โดยรวมบรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด มีความเครียดด้านสภาพแวดล้อม มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายอื่น ๆ อีก 3 ฝ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และบรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดมีความเครียดด้านสภาพแวดล้อมในเรื่อง สภาพแวดล้อมในห้องสมุดเอื้ออำนวยต่อการทำงาน มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายอื่น ๆ อีก 3 ฝ่าย และบรรณารักษ์ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องมีความเครียดในเรื่องเดียวกันนี้ มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกด้วย

ตาราง 14 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านความก้าวหน้าในการทำงาน
ระหว่างบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย

ข้อ	ข้อความ	df	SS	MS	F
1	ท่านคิดว่าขณะนี้ท่านปฏิบัติในหน้าที่ของท่านได้เป็น อย่างดีและทัด เทียบกับห้องสมุดของมหาวิทยาลัย อื่น ๆ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	3.43	1.14	0.90
	ภายในกลุ่ม	164	207.56	1.26	
	รวม	167	210.99		
2	ท่านมีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในทุกเดือน ทำให้ท่านเกิดความกังวลใจตลอดเวลา				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.13	0.71	0.64
	ภายในกลุ่ม	164	180.24	1.09	
	รวม	167	182.37		
3	ท่านสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ใน งานห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.60	0.86	0.67
	ภายในกลุ่ม	164	210.51	1.28	
	รวม	167	213.11		

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	df	SS	MS	F
4	ท่านไม่ได้รับโอกาสกำหนดแผนงานหรือโครงการ ของฝ่าย				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.84	0.94	0.57
	ภายในกลุ่ม	164	273.14	1.66	
	รวม	167	275.98		
5	ท่านมีโอกาสดำเนินการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม หรือ ตัดสินใจแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานห้องสมุดเสมอ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.27	0.75	0.53
	ภายในกลุ่ม	164	233.50	1.42	
	รวม	167	235.77		
6	ท่านคิดว่าภายในหน่วยงานห้องสมุดไม่เปิดโอกาส ให้ท่านได้ใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.98	0.99	0.92
	ภายในกลุ่ม	164	177.48	1.08	
	รวม	167	180.46		

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	df	SS	MS	F
7	ท่านมีความเข้าใจในหลักจิตวิทยาและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานและการปรับตัวให้เข้ากับการอยู่ร่วมกันในหน่วยงานได้				
	ระหว่างกลุ่ม	3	0.20	0.06	0.05
	ภายในกลุ่ม	164	198.29	1.20	
	รวม	167	198.49		
8	ท่านมีโอกาสได้รับการพิจารณาความดีความชอบในการปฏิบัติหน้าที่เท่า ๆ กับคนอื่น				
	ระหว่างกลุ่ม	3	6.19	2.06	1.77
	ภายในกลุ่ม	164	190.37	1.16	
	รวม	167	196.56		
9	ท่านคิดว่าการที่เป็นข้าราชการ สาย ข. ตำแหน่งบรรณารักษ์นี้ เสียเปรียบต่อข้าราชการสาย ก. ทั้งความก้าวหน้าและสวัสดิการ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	4.27	1.42	1.48
	ภายในกลุ่ม	164	157.72	0.96	
	รวม	167	161.99		

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	df	SS	MS	F
10	ท่านคิดว่าถ้าต้องการความก้าวหน้าในสายงาน ห้องสมุด ท่านต้องย้ายสถานที่ทำงาน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	0.79	0.26	0.25
	ภายในกลุ่ม	164	170.53	1.03	
	รวม	167	171.32		
11	ท่านไม่ได้รับความก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพ ทางสายงานบรรณารักษ์เท่าที่ควร เมื่อเปรียบ เทียบกับสาขาวิชาชีพอื่น ๆ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.89	0.96	0.83
	ภายในกลุ่ม	164	189.95	1.15	
	รวม	167	192.84		
12	ท่านคิดว่าท่านมีความสามารถในการสื่อสาร อธิบายชี้แจง ในหน้าที่การงานรวมทั้งการใช้ ภาษาต่างประเทศได้ดี				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.73	0.91	0.72
	ภายในกลุ่ม	164	205.54	1.25	
	รวม	167	208.27		

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความคำถาม	df	SS	MS	F
สาเหตุของความเครียดด้านความก้าวหน้าใน การปฏิบัติงาน					
	ระหว่างกลุ่ม	3	68.67	22.89	0.81
	ภายในกลุ่ม	164	4583.32	27.94	
	รวม	167	4651.99		

จากตาราง 14 แสดงว่า สาเหตุของความเครียดด้านความก้าวหน้าใน
การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย ไม่แตกต่างกัน
และ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อก็พบว่าทุกข้อ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านผู้บังคับบัญชาระหว่าง
บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย

ข้อ	ข้อความ	df	SS	MS	F
1	ผู้บังคับบัญชาไม่เห็นความสำคัญของงานที่ท่านปฏิบัติ ในห้องสมุด				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.56	0.85	0.60
	ภายในกลุ่ม	164	231.28	1.41	
	รวม	167	233.84		
2	ผู้บังคับบัญชาให้ความสนิทสนม เป็นกันเองกับท่าน ทั้งในและนอกเวลาราชการ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	0.09	0.03	0.01
	ภายในกลุ่ม	164	262.56	1.60	
	รวม	167	262.65		
3	ผู้บังคับบัญชร่วมพบปะพูดคุยหรือพบปะสังสรรค์กับ ท่านบ่อย ๆ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	4.43	1.47	0.87
	ภายในกลุ่ม	164	276.41	1.68	
	รวม	167	280.84		

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	df	SS	MS	F
4	ผู้บังคับบัญชาไม่ให้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและแก้ไขการทำงาน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	4.52	1.50	0.80
	ภายในกลุ่ม	164	309.09	1.88	
	รวม	167	313.61		
5	ผู้บังคับบัญชาไม่ให้อิสระและเสรีภาพในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานห้องสมุด				
	ระหว่างกลุ่ม	3	0.34	0.11	0.06
	ภายในกลุ่ม	164	286.98	1.74	
	รวม	167	287.32		
6	ผู้บังคับบัญชาไม่เป็นอย่างในการทำงานของห้องสมุด				
	ระหว่างกลุ่ม	3	0.81	0.27	0.14
	ภายในกลุ่ม	164	303.75	1.85	
	รวม	167	304.56		

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	df	SS	MS	F
7	ผู้บังคับบัญชาของท่านสามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ดีขึ้น				
	ระหว่างกลุ่ม	3	3.11	1.03	0.68
	ภายในกลุ่ม	164	249.54	1.52	
	รวม	167	252.65		
8	ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมการทำงานอย่างยืดหยุ่น				
	ระหว่างกลุ่ม	3	1.72	0.57	0.49
	ภายในกลุ่ม	164	189.89	1.15	
	รวม	167	191.61		
9	ผู้บังคับบัญชาได้แสดงความรู้ความสามารถ และมีบุคลิกภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	5.51	1.71	1.34
	ภายในกลุ่ม	164	210.12	1.28	
	รวม	167	215.63		

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	df	SS	MS	F
10	ผู้บังคับบัญชาไม่เปิดโอกาสให้ท่านเข้าพบ และ ปรึกษาหารือ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.59	0.86	0.75
	ภายในกลุ่ม	164	188.68	1.15	
	รวม	167	191.27		
11	ผู้บังคับบัญชาไม่เคยสนใจ หรือเอาใจใส่ในความ เป็นอยู่ของท่านทั้งสภาพที่ทำงาน และส่วนตัว				
	ระหว่างกลุ่ม	3	5.28	1.76	1.96
	ภายในกลุ่ม	164	147.00	0.89	
	รวม	167	152.28		
12	ผู้บังคับบัญชามักไม่ให้อภัย เมื่อท่านทำสิ่งผิดพลาด และจะตำหนิซ้ำเติมอยู่เสมอ				
	ระหว่างกลุ่ม	3	6.13	2.04	1.80
	ภายในกลุ่ม	164	185.57	1.13	
	รวม	167	191.70		

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	df	SS	MS	F
	สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากผู้บังคับบัญชา				
	ระหว่างกลุ่ม	3	101.06	33.68	0.62
	ภายในกลุ่ม	164	8860.21	54.02	
	รวม	167	8961.27		

จากตาราง 15 แสดงว่า สาเหตุของความเครียดด้านผู้บังคับบัญชาของ
บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณา
แยกเป็นรายข้อก็พบว่าทุกข้อ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 16 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงานระหว่าง
บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย

ข้อ	ข้อความถาม	df	SS	MS	F
1	ท่านรู้สึกอึดอัด หรือ เบื่อหน่ายความประพฤติของ ผู้ร่วมงาน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.22	0.74	0.60
	ภายในกลุ่ม	164	201.84	1.23	
	รวม	167	204.06		
2	ท่านได้รับความเห็นใจจากผู้ร่วมงานห้องสมุด เป็น อย่างดี ทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงาน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.46	0.82	0.69
	ภายในกลุ่ม	164	194.36	1.18	
	รวม	167	196.82		
3	ท่านมักขัดแย้งกับผู้ร่วมงานห้องสมุด				
	ระหว่างกลุ่ม	3	0.43	0.14	0.21
	ภายในกลุ่ม	164	110.50	0.67	
	รวม	167	110.93		

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	df	SS	MS	F
4	ท่านคิดว่าผู้ร่วมงานไม่มีความสามัคคีกัน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	3.25	1.08	0.66
	ภายในกลุ่ม	164	269.59	1.64	
	รวม	167	272.84		
5	ผู้ร่วมงานของท่านมีการชิงดีชิงเด่น เพื่อหวังตำแหน่ง				
	ระหว่างกลุ่ม	3	0.90	0.30	0.17
	ภายในกลุ่ม	164	289.00	1.76	
	รวม	167	289.90		
6	ท่านมีผู้ร่วมงานที่ให้การสนับสนุนในด้านกำลังใจแก่ตัวท่าน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	1.99	0.66	0.58
	ภายในกลุ่ม	164	185.95	1.13	
	รวม	167	187.94		

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	df	SS	MS	F
7	ท่านมักหาเวลาคุยกับผู้ร่วมงานในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาในการทำงาน เศรษฐกิจ หรือสังคมที่เปลี่ยนไป				
	ระหว่างกลุ่ม	3	1.90	0.63	0.46
	ภายในกลุ่ม	164	224.09	1.36	
	รวม	167	225.99		
8	ท่านไม่มีเพื่อนสนิทที่พอจะหาหรือเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ทั้งเรื่องส่วนตัวและการทำงาน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	1.15	0.38	0.23
	ภายในกลุ่ม	164	270.74	1.65	
	รวม	167	271.89		
9	ท่านเชื่อมั่นในตนเองในการทำงาน และเชื่อมั่นในการทำงานของผู้ร่วมงานท่าน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	1.77	0.59	0.59
	ภายในกลุ่ม	164	164.07	1.00	
	รวม	167	165.84		

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	df	SS	MS	F
10	ท่านมีส่วนร่วมในห้องสมุดที่ตระหนักถึงความสำคัญของท่าน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	0.65	0.21	0.18
	ภายในกลุ่ม	164	194.19	1.18	
	รวม	167	194.84		
11	ท่านไม่สามารถพูดและระบายความรู้สึกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ออกมาได้				
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.37	0.79	0.53
	ภายในกลุ่ม	164	243.60	1.48	
	รวม	167	245.97		
12	ผู้ร่วมงานของท่านมักใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงาน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	1.14	0.38	0.29
	ภายในกลุ่ม	164	210.70	1.28	
	รวม	167	211.84		

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความคำถาม	df	SS	MS	F
	สาเหตุของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงาน				
	ระหว่างกลุ่ม	3	6.85	2.28	0.06
	ภายในกลุ่ม	164	6521.11	39.76	
	รวม	167	6527.96		

จากตาราง 16 แสดงว่า สาเหตุของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงานของ
บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณา
แยกเป็นรายข้อก็พบว่าทุกข้อ ไม่แตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์
ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ระหว่างขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก แสดงไว้ในตาราง
17 - 21 ดังต่อไปนี้

ตาราง 17 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านการปฏิบัติงานระหว่าง
บรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก

ข้อ	ข้อความ	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	ท่านได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับ วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ หรือบรรณารักษ- ศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในการทำงาน และศึกษาต่อ	3.18	1.21	2.75	1.32	2.17*
2	ขอบข่ายของการปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน ห้องสมุดของท่านไม่มีความชัดเจนพอ	3.30	1.23	3.04	1.11	1.37
3	ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายต่องานบรรณารักษ์ หรือ การปฏิบัติงานภายในหน่วยงานห้องสมุด	1.87	.75	2.15	1.08	1.97*
4	ท่านเข้ากับคนอื่นในหน่วยงานห้องสมุดได้ยาก	3.18	1.14	2.56	1.19	3.35**
5	ท่านคิดว่าสุขภาพของท่านเริ่มมีปัญหา เนื่อง จากการทำงานหนักภายในหน่วยงานห้องสมุด	3.81	1.12	3.45	1.08	2.07*
6	เมื่อท่านเห็นเพื่อนร่วมงานห้องสมุดในฝ่ายอื่น ไม่ทำงาน หรือมีเวลาว่างมากท่านเกิดความรู้สึก อึดอัด และจะคิดว่าเป็นสิ่งไม่ยุติธรรม	3.20	1.36	2.62	1.31	2.69**

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
7	ท่านต้องการสับเปลี่ยนหน้าที่การงานภายในห้องสมุด เพื่อให้ผู้อื่นได้รู้ถึงปัญหาและความยากลำบากในฝ่ายอื่นบ้าง	3.01	1.09	3.07	1.33	0.31
8	จำนวนบุคลากรภายในหน่วยงานห้องสมุดมีเพียงพอต่อปริมาณงานอย่างได้สัดส่วน	3.35	1.18	3.09	1.24	1.37
9	เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานห้องสมุด ท่านสามารถแก้ไขปัญหาได้ดี	2.77	1.03	2.82	1.09	0.29
10	ท่านไม่เคยได้หยุดพักผ่อน เพราะภารกิจในงานห้องสมุดท่านมีมาก	3.61	1.10	3.29	1.25	1.73
11	ท่านรู้สึกสบายใจเมื่อมีบุคคลที่เข้าใจขั้นตอนหรือปัญหาในการทำงานภายในห้องสมุดมาพูดจารับทุกข์หรือให้กำลังใจแก่ท่าน	2.66	1.29	2.71	1.11	0.28
12	เวลาท่านไปเข้าร่วมประชุมหรือพบปะบุคคลในแวดวงห้องสมุด ท่านพยายามหลีกเลี่ยงการพูดถึงสภาพในที่ทำงานหรือหน้าที่ในการปฏิบัติงาน เพราะรู้สึก เบื่อมาก	3.17	1.17	3.29	1.10	0.68
สาเหตุของความเครียดด้านการปฏิบัติงาน		3.10	.48	2.91	.54	2.36*

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 แสดงว่า สาเหตุของความเครียดด้านการปฏิบัติงานโดยรวมของบรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดมากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ในข้อ 4 คือ การเข้ากับคนอื่นในหน่วยงานห้องสมุดได้ยาก และข้อ 6 คือ เพื่อนร่วมงานห้องสมุดในฝ่ายอื่นไม่ทำงาน หรือมีเวลาว่างมาก ทำให้เกิดความรู้สึกกดดันและจะคิดว่าเป็นสิ่งไม่ยุติธรรม โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

และพบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ 1 คือ การได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ หรือ บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในการทำงานและศึกษาต่อ โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก ข้อ 5 สุขภาพ เริ่มมีปัญหา เนื่องมาจากการทำงานหนักภายในหน่วยงานห้องสมุด โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก และข้อ 3 คือ รู้สึกเบื่อหน่ายต่องานบรรณารักษ์ หรือการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานห้องสมุด โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็กมีความเครียด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่

ตาราง 18 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านสภาพแวดล้อมระหว่าง
บรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก

ข้อ	ข้อความ	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	ท่านเบื่อหน่ายและท้อแท้กับสภาพแวดล้อมรอบตัวท่าน เพราะไม่มีทางแก้ไขได้	2.56	1.41	3.01	1.26	2.07*
2	ที่ตั้งของอาคารห้องสมุดอยู่ในบริเวณที่สะดวกในการเดินทาง และมีความสวยงาม	2.44	0.98	2.65	1.18	1.27
3	ภายในหน่วยงานห้องสมุดของท่านมีผู้เป็นหนี้สินและละทิ้งงาน	3.55	1.18	3.35	1.25	1.03
4	สถานที่ปฏิบัติงานภายในห้องสมุดมีความเป็นเอกเทศและแบ่งเป็นส่วนส่วนในการปฏิบัติงานทุกฝ่ายอย่างครบถ้วน	2.93	1.39	2.90	1.48	0.12
5	สถานที่ปฏิบัติงานภายในห้องสมุดมีบรรยากาศไม่ดี ร้อนอบอ้าว แออัด ทั้งในส่วนห้องทำงานและส่วนงานบริการ	3.50	1.16	3.03	1.23	2.53*
6	ท่านมีความรู้สึก เบื่อหน่ายในสภาพแวดล้อมหรือหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่จำเจ ซ้ำซาก	3.38	1.09	3.21	1.13	0.94
7	ภายในห้องสมุดมีความพลุกพล่าน วุ่นวายทั้งในส่วนห้องทำงานและส่วนงานบริการ	2.19	1.19	2.28	1.06	0.49

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
8	อาคารที่ตั้งของห้องสมุดห่างไกลจากร้านค้า ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องอาหาร	2.34	1.07	2.59	1.23	1.37
9	สภาพแวดล้อมในห้องสมุดเอื้ออำนวยต่อการทำงานของท่านมาก	1.89	1.11	1.51	0.89	2.30*
10	ภายในหน่วยงานห้องสมุดมีผู้แอบสูบบุหรี่ หรือ ดื่มสุรา เป็นประจำทำให้ท่านเกิดความรู้สึก รำคาญและเสียสุขภาพ	3.14	1.31	2.73	1.39	1.91
11	ท่านรู้สึกว่า เหนื่อย แม้ว่าจะอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีคนทำงานมากก็ตาม	2.42	1.12	2.75	1.20	0.15
12	ท่านมีความรู้สึกอบอุ่นและ เป็นกันเองกับทุกคน ภายในหน่วยงานห้องสมุด	3.52	1.21	2.96	1.41	2.72**
สาเหตุของความเครียดด้านสภาพแวดล้อม		2.83	.48	2.75	.59	0.89

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 แสดงว่า สาเหตุของความเครียดด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมของบรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .01 ในข้อ 12 คือ ความรู้สึกอบอุ่นและเป็นกันเองกับทุกคนภายในหน่วยงาน ห้องสมุด โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

และพบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ 1 คือ เบื่อหน่ายและท้อแท้กับสภาพแวดล้อมรอบตัว เพราะไม่มีทางแก้ไขได้ โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็กมีความเครียด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่ ข้อ 5 สถานที่ปฏิบัติงานภายในห้องสมุดมีบรรยากาศไม่ดี ร้อนอบอ้าว แออัด ทั้งในส่วนห้องทำงานและส่วนงานบริการ และข้อ 9 สภาพแวดล้อมในห้องสมุดเอื้ออำนวยต่อการทำงาน โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

ตาราง 19 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านความก้าวหน้าในการทำงาน
ระหว่างบรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก

ข้อ	ข้อความ	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	ท่านคิดว่าขณะนี้ท่านปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านได้เป็นอย่างดีและทัดเทียมกับห้องสมุดของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ	2.73	1.14	2.57	1.09	0.85
2	ท่านมีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในทุกเดือน ทำให้ท่านเกิดความกังวลใจตลอดเวลา	2.08	1.07	2.18	1.00	0.61
3	ท่านสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในงานห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.91	1.18	2.79	1.04	0.65
4	ท่านไม่ได้รับโอกาสกำหนดแผนงานหรือโครงการของฝ่าย	3.10	1.21	2.65	1.35	2.39*
5	ท่านมีโอกาสดำเนินการตามความคิดเห็นในที่ประชุมหรือตัดสินใจแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานห้องสมุดเสมอ	3.62	1.15	3.20	1.21	2.26*
6	ท่านคิดว่าภายในหน่วยงานห้องสมุดไม่เปิดโอกาสให้ท่านได้ใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	2.12	0.93	2.42	1.17	1.81
7	ท่านมีความเข้าใจในหลักจิตวิทยาและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานและการปรับตัวให้เข้ากับการอยู่ร่วมกันในหน่วยงานได้	3.34	1.11	3.50	1.05	0.89

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
8	ท่านมีโอกาสได้รับการพิจารณาความดีความชอบในการปฏิบัติหน้าที่เท่า ๆ กับคนอื่น	2.57	1.05	2.78	1.13	1.30
9	ท่านคิดว่าการที่เป็นข้าราชการสาย ข. ตำแหน่งบรรณารักษ์ เสียเปรียบต่อข้าราชการสาย ก. ทั้งความก้าวหน้าและสวัสดิการ	4.24	0.88	4.06	1.12	1.14
10	ท่านคิดว่าถ้าต้องการความก้าวหน้าในสายงานห้องสมุด ท่านต้องย้ายสถานที่ทำงาน	2.08	0.90	2.29	1.16	1.31
11	ท่านไม่ได้รับความก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพทางสายงานบรรณารักษ์เท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาวิชาชีพอื่น ๆ	3.86	0.94	3.64	1.25	1.32
12	ท่านคิดว่าท่านมีความสามารถในการสื่อสารอธิบายชี้แจง ในหน้าที่การงานรวมทั้งการใช้ภาษาต่างประเทศได้ดี	2.64	1.09	2.82	1.14	1.04
สาเหตุของความเครียดด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน		2.94	.39	2.91	.51	0.48

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 แสดงว่า สาเหตุของความเครียดด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยรวมของบรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ 4 คือ ไม่ได้รับโอกาสกำหนดแผนงานหรือโครงการของฝ่าย และข้อ 5 คือ มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมหรือตัดสินใจแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานห้องสมุดเสมอ โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียด มากกว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

ตาราง 20 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านผู้บังคับบัญชาระหว่าง
บรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก

ข้อ	ข้อความ	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	ผู้บังคับบัญชาไม่เห็นความสำคัญของงานที่ท่านปฏิบัติในห้องสมุด	2.75	1.17	2.39	1.17	1.93
2	ผู้บังคับบัญชาให้ความสนใจสนทนากับท่านทั้งในและนอกเวลาราชการ	3.38	1.27	2.79	1.12	3.02**
3	ผู้บังคับบัญชาร่วมพบปะพูดคุยหรือพบปะสังสรรค์กับท่านบ่อย ๆ	3.05	1.36	2.60	1.13	2.20*
4	ผู้บังคับบัญชาไม่ให้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและแก้ไขการทำงาน	3.19	1.33	2.81	1.40	1.76
5	ผู้บังคับบัญชาไม่ให้อิสระและเสรีภาพในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานในห้องสมุด	3.40	1.20	2.78	1.39	3.06**
6	ผู้บังคับบัญชาไม่ เป็นตัวอย่างในการทำงานของห้องสมุด	3.28	1.32	2.90	1.37	1.79
7	ผู้บังคับบัญชาของท่านสามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ดีขึ้น	2.56	1.28	2.62	1.14	0.29
8	ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมการทำงานอย่างยืดหยุ่น	3.42	1.03	3.31	1.13	0.65
9	ผู้บังคับบัญชาได้แสดงความรู้ความสามารถและมีบุคลิกภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน	3.55	1.06	3.23	1.23	1.80

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความถาม	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
10	ผู้บังคับบัญชาไม่เปิดโอกาสให้ท่านเข้าพบและปรึกษาหารือ	2.21	1.03	2.14	1.13	0.42
11	ผู้บังคับบัญชาไม่เคยสนใจ หรือเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของท่านทั้งสภาพที่ทำงาน และส่วนตัว	2.24	0.88	2.35	1.06	0.78
12	ผู้บังคับบัญชามักไม่ให้อภัย เมื่อท่านทำสิ่งผิดพลาด และจะตำหนิซ้ำเติมอยู่เสมอ	2.24	1.06	2.15	1.08	0.49
สาเหตุของความเครียดด้านผู้บังคับบัญชา		2.94	.53	2.67	.70	2.80**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 20 แสดงว่า สาเหตุของความเครียดด้านผู้บังคับบัญชา โดยรวมของบรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดมากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อ 2 คือ ผู้บังคับบัญชาให้ความสนิทสนมเป็นกันเองทั้งในและนอกเวลาราชการ และข้อ 5 คือ ผู้บังคับบัญชาไม่ให้อิสระและเสรีภาพในการตัดสินใจ

ในการปฏิบัติงานห้องสมุด โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

และพบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ 3 คือ ผู้บังคับบัญชาร่วมพบปะพูดคุยหรือพบปะสังสรรค์ โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก เช่นกัน

ตาราง 21 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงานระหว่าง
บรรณารักษ์ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก

ข้อ	ข้อความ	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	ท่านรู้สึกอึดอัด หรือ เบื่อหน่ายความประพฤติ ของผู้ร่วมงาน	3.53	1.06	3.15	1.14	2.20*
2	ท่านได้รับความเห็นใจจากผู้ร่วมงานห้องสมุด เป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่ การงาน	3.57	1.01	3.15	1.15	2.48*
3	ท่านมักขัดแย้งกับผู้ร่วมงานห้องสมุด	1.95	0.67	2.12	1.00	1.34
4	ท่านคิดว่าผู้ร่วมงานไม่มีความสามัคคีกัน	3.35	1.15	3.00	1.43	1.76
5	ผู้ร่วมงานของท่านมีการชิงดีชิงเด่น เพื่อหวัง ตำแหน่ง	3.18	1.30	2.76	1.30	2.01*
6	ท่านมีผู้ร่วมงานที่ให้การสนับสนุนในด้าน กำลังใจแก่ตัวท่าน	2.42	0.99	2.67	1.15	1.48
7	ท่านมักหาเวลาคุยกับผู้ร่วมงานในเรื่องที่ เกี่ยวกับปัญหาในการทำงาน เศรษฐกิจ หรือ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป	2.46	1.10	2.56	1.25	0.55
8	ท่านไม่มีเพื่อนสนิทที่พอจะหารือ เกี่ยวกับปัญหา ต่าง ๆ ทั้งเรื่องส่วนตัวและการทำงาน	2.86	1.29	1.96	1.03	4.69**
9	ท่านเชื่อมั่นในตนเองในการทำงาน และ เชื่อมั่นในการทำงานของผู้ร่วมงานท่าน	3.61	0.92	3.23	1.06	2.44*

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
10	ท่านมีผู้ร่วมงานในห้องสมุดที่ตระหนักถึงความสำคัญของท่าน	2.66	1.12	2.96	0.99	1.79
11	ท่านไม่สามารถพูดและระบายความรู้สึกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ออกมาได้	3.25	1.14	2.60	1.21	3.48**
12	ผู้ร่วมงานของท่านมักใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงาน	3.27	0.98	2.90	1.30	2.10*
สาเหตุของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงาน		3.01	.46	2.76	.58	3.15**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 21 แสดงว่า สาเหตุของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงาน โดยรวมของบรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่ มีความเครียดมากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อ 8 คือ ไม่มีเพื่อนสนิทที่พอจะหารือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งเรื่องส่วนตัวและการทำงาน และข้อ 11 คือ ไม่สามารถพูดและระบายความรู้สึกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ออกมาได้ โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

และพบว่า มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ 1 คือ รู้สึกอึดอัด หรือ เบื่อหน่ายความประพฤติของผู้ร่วมงาน ข้อ 2 คือ ได้รับความเห็นใจจากผู้ร่วมงานห้องสมุดเป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงาน ข้อ 5 คือ ผู้ร่วมงานมีการชิงดีชิงเด่น เพื่อหวังตำแหน่ง ข้อ 9 คือ เชื่อมั่นในตนเองในการทำงาน และเชื่อมั่นในการทำงานของผู้ร่วมงาน และข้อ 12 คือ ผู้ร่วมงานมักใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงาน โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

4. ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาเหตุของความเครียดของบรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

จากการที่บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมมา เมื่อผู้วิจัยได้ตรวจสอบและพิจารณา พบว่า เป็นลักษณะระบายความอัดอั้นใจ และเป็นความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เข้าซ้อนกับความเครียดด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้าน ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในการวิจัย ดังนั้น จึงได้แยกความคิดเห็นที่เพิ่มเติมออกเป็น 5 ด้าน และแสดงจำนวนของผู้แสดงความคิดเห็นไว้ ดังตาราง 22

ตาราง 22 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาเหตุของความเครียดของบรรณารักษ์
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

สาเหตุของความเครียด	จำนวน	ร้อยละ
ความเครียดด้านการปฏิบัติงาน	28	16.66
ความเครียดด้านสภาพแวดล้อม	10	5.95
ความเครียดด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน	13	7.74
ความเครียดด้านผู้บังคับบัญชา	25	14.88
ความเครียดด้านเพื่อนร่วมงาน	33	19.64

จากตาราง 22 แสดงว่า ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเครียดที่บรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ตอบมา จัดอยู่ในกลุ่มความเครียดด้านเพื่อนร่วมงานสูงสุด (ร้อยละ 19.64) ซึ่งเรื่องที่ตอบมาเป็นเรื่อง ความเห็นแก่ตัว ไม่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การขาดน้ำใจ และการไม่รับผิดชอบในหน้าที่ของตน

รองลงมาอันดับ 2 เป็นความเห็นในกลุ่มความเครียดด้านการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 16.66) ซึ่งเรื่องที่ตอบมาเป็นเรื่อง ปริมาณงานมาก และการขาดอัตรา กำลังในการทำงาน งานทำไม่เสร็จ ไม่ได้หยุดพักผ่อน และสุขภาพเสื่อมโทรม

รองลงมาอันดับ 3 เป็นความเห็นในกลุ่มความเครียดด้านผู้บังคับบัญชา (ร้อยละ 14.88) ซึ่งเรื่องที่ตอบมาเป็นเรื่อง การไม่รับฟังความคิดเห็น การ ไม่ให้ความเป็นกันเอง การไม่เป็นแบบอย่างในการทำงาน การขาดความยุติธรรม และการไม่ให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน

รองลงมาอันดับ 4 เป็นความเห็นในกลุ่มความเครียดด้านความก้าวหน้า ในการปฏิบัติทำงาน (ร้อยละ 7.74) ซึ่งเรื่องตอบมาเป็นเรื่อง การไม่ได้รับการ สนับสนุนให้ศึกษาต่อ หรืออบรม คูณาน การเป็นข้าราชการสาย ข. เสียเปรียบต่อ ข้าราชการสาย ก. และการไม่ได้รับการส่งเสริมในวิชาชีพบรรณารักษ์ เมื่อ เปรียบเทียบกับสาขาวิชาชีพอื่น

และอันดับที่ 5 เป็นความเห็นในกลุ่มความเครียดด้านสภาพแวดล้อม (ร้อยละ 5.59) ซึ่งเรื่องที่ตอบมาเป็นเรื่อง ความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อสถานที่ทำงาน ความแออัด และความไม่สะดวกในการจัดสถานที่ทำงานโดยไม่แยก เป็นสัดส่วน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ 4 ฝ่าย ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ ฝ่ายบริการ และฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ในห้องสมุดที่มีขนาดต่างกัน

สมมุติฐานในการวิจัย

1. บรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐที่ปฏิบัติงานในฝ่ายที่ต่างกัน มีสาเหตุของความเครียดต่างกัน
2. บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดที่มีขนาดต่างกันมีสาเหตุของความเครียดต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 18 แห่ง จำนวน 168 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสถานภาพของบรรณารักษ์ เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสาเหตุของความเครียด เป็นแบบมาตราส่วน

ประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ มีค่าระดับความ

เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับความรู้สึกอื่นใดที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดความเครียด

อันเนื่องมาจากการปฏิบัติงาน โดยให้ตอบคำถามปลายเปิด

3. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถาม

พร้อมทั้งแนบหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อส่งไปให้บรรณารักษ์สำนักหอสมุดกลาง

มหาวิทยาลัยของรัฐ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทางไปรษณีย์

และมีบางส่วนที่ให้เพื่อนของผู้วิจัยแจกและเก็บรวบรวมให้ โดยเริ่มส่งแบบสอบถาม

ตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2535 จำนวน 175 ฉบับ จนถึง วันที่ 7 สิงหาคม 2535

ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา และเป็นฉบับที่สมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

จำนวน 168 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย

เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical

Package for Social Sciences/ Personal Computer)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

4.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(SD) และความแปรปรวน (S^2) ของระดับสาเหตุของความเครียดของบรรณารักษ์

ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 สถิติทดสอบสมมุติฐาน

4.2.1 ทดสอบความแตกต่างของสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงาน จำแนกตามฝ่าย โดยใช้ สถิติ F-test

4.2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้

Studentized range statistic (q-statistic) แบบ Newman-Keuls

Method เมื่อพบว่าค่า F มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2.3 ทดสอบความแตกต่างของสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ในแต่ละฝ่าย จำแนกตามขนาดของห้องสมุด โดยใช้ สถิติ t-test

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

1. สาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า

1.1 สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากการปฏิบัติงานโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$) ถ้าพิจารณาในรายข้อย่อยพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ในระดับปานกลาง 10 ข้อ และในระดับน้อย 1 ข้อ และข้อที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดสูงสุด คือ เรื่อง สุขภาพที่เสื่อมโทรมมีผลมาจากการทำงานหนักในห้องสมุด ($\bar{X} = 3.68$) มีค่าความรู้สึกเครียดอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อรองลงมา คือ เรื่อง ไม่เคยได้หยุดพักผ่อนเพราะภารกิจในงานห้องสมุดมีมาก ($\bar{X} = 3.49$) และเรื่อง จำนวนบุคลากรในห้องสมุดมีไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.26$) และมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.80$) ถ้าพิจารณาในรายข้อย่อยพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 9 ข้อ และในระดับน้อย 3 ข้อ และข้อที่เป็นสาเหตุให้เกิดความเครียดสูงสุด 4 ข้อแรก และมีค่าระดับปานกลาง คือ เรื่อง ภายในหน่วยงานมีผู้เป็นหนี้สินและละทิ้งงาน ($\bar{X} = 3.48$) สถานที่ปฏิบัติงานร้อนอบอ้าว แออัด บรรยากาศไม่ดีทั้งในส่วนห้องทำงานและส่วนบริการ ($\bar{X} = 3.33$) ความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อสภาพแวดล้อมหรือหน้าที่การปฏิบัติงานซ้ำซาก จำเจ ($\bar{X} = 3.32$) และการขาดความรู้สึกรอบรู้เป็นกันเองภายในหน่วยงานห้องสมุด ($\bar{X} = 3.32$)

1.3 สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93$) ถ้าพิจารณาในรายข้อย่อย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 7 ข้อ และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ และข้อที่เป็นสาเหตุให้เกิดความเครียดสูงสุด 2 ข้อ และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ เรื่องการที่เป็นข้าราชการสาย ข. เลียเปรียบกว่า ข้าราชการสาย ก. ($\bar{X} = 4.17$) และการไม่ได้รับความก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาวิชาอื่น ($\bar{X} = 3.78$) ส่วนข้ออื่น รองลงไปคือ เรื่อง การไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.46$) และมีค่าความรู้สึกเครียดอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากผู้บังคับบัญชาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$) ถ้าพิจารณาในรายข้อย่อยพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 9 ข้อ และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ และข้อที่เป็นสาเหตุให้เกิดความเครียดสูงสุด 3 ข้อแรก และมีค่าระดับปานกลางคือเรื่อง ผู้บังคับบัญชาขาดความรู้ความสามารถ และบุคลิกภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน ($\bar{X} = 3.43$) การที่ผู้บังคับบัญชาขาดการควบคุมการทำงานอย่างยืดหยุ่น ($\bar{X} = 3.38$) และผู้บังคับบัญชาไม่ให้อิสระในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.17$) และมีค่าความรู้สึกเครียดอยู่ในระดับปานกลาง

1.5 สาเหตุของความเครียดที่เกิดจากเพื่อนร่วมงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.92$) ถ้าพิจารณาในรายข้อย่อยพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 10 ข้อ และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ และข้อที่เป็นสาเหตุให้เกิดความเครียดสูงสุด 3 ข้อแรก และมีค่าระดับปานกลาง คือเรื่อง ขาดความเชื่อมั่นในตนเองในการทำงาน และไม่เชื่อมั่นในการทำงานของผู้ร่วมงาน ($\bar{X} = 3.47$) การไม่ได้รับความเห็นใจจากผู้ร่วมงานทั้งในเรื่องส่วนตัวและการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.42$) และการรู้สึกอึดอัดหรือเบื่อหน่ายต่อความประพฤติดังกล่าวของผู้ร่วมงาน ($\bar{X} = 3.39$)

2. การเปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้ง 4 ฝ่าย พบว่า

2.1 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดที่เกิดจากการปฏิบัติงาน โดยรวมของบรรณารักษ์ 4 ฝ่าย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ บรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดมีความเครียดในเรื่อง ไม่สบายใจ เนื่องจากขาดบุคคลที่เข้าใจขั้นตอน หรือปัญหาในการทำงานภายในห้องสมุดมาพูดคุยปรึกษา หรือให้กำลังใจ มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายบริการ และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดมีความเครียดเรื่อง การไม่ได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ในการทำงานและศึกษาต่อ มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ

2.2 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมโดยรวมของบรรณารักษ์ 4 ฝ่าย คือ บรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด มีความเครียดในเรื่อง สภาพแวดล้อมในห้องสมุดไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายอื่น ๆ อีก 3 ฝ่าย และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บรรณารักษ์ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง มีความเครียดในเรื่อง เดียวกันนี้ มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ

2.3 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดที่เกิดจากความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานโดยรวมของบรรณารักษ์ 4 ฝ่าย พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในรายข้อก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.4 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดที่เกิดจากผู้บังคับบัญชา โดยรวมของบรรณารักษ์ 4 ฝ่าย ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในรายข้อก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.5 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดที่เกิดจากเพื่อนร่วมงาน โดยรวมของบรรณารักษ์ 4 ฝ่าย ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในรายข้อก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดที่เกิดจากการปฏิบัติงานของ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก

3.1 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดที่เกิดจากการปฏิบัติงาน โดยรวมของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุด ขนาดใหญ่มีความเครียด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก และเมื่อพิจารณา ในรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดในเรื่อง การเข้ากับคนอื่นในหน่วยงาน ห้องสมุดได้ยาก เมื่อเห็นเพื่อนร่วมงานห้องสมุดในฝ่ายอื่นไม่ทำงาน หรือมีเวลาว่างมากจะ เกิดความรู้สึกกดดันและคิดว่าเป็นสิ่งไม่ยุติธรรม มากกว่า บรรณารักษ์ ห้องสมุดขนาดเล็ก และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดในเรื่อง การได้รับการพัฒนาเพิ่มพูน ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ หรือบรรณารักษ์และสารนิเทศศาสตร์ ใน การทำงานและศึกษาต่อ และคิดว่าสุขภาพของตนเริ่มมีปัญหา เนื่องมาจากการทำงาน หนักภายในหน่วยงานห้องสมุด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก และพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็กมีความเครียดในเรื่อง รู้สึกเบื่อหน่ายต่องานบรรณารักษ์ หรือการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานห้องสมุด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่

3.2 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านสภาพแวดล้อมโดย รวมของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก พบว่า ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่ จะมีความเครียดในเรื่อง ความรู้สึกอบอุ่น และเป็นกันเองกับทุกคนภายในหน่วยงานของห้องสมุด มากกว่า

บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก และพบว่า มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็กมีความเครียดในเรื่อง เบื่อหน่ายและท้อแท้กับสภาพแวดล้อมรอบตัว เพราะไม่มีทางแก้ไขได้ มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่ และบรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดในเรื่อง สถานที่ปฏิบัติงานภายในห้องสมุดมีบรรยากาศไม่ดี ร้อนอบอ้าว แออัด ทั้งใน ส่วนของห้องทำงานและส่วนงานบริการ เรื่อง สภาพแวดล้อมในห้องสมุดเอื้ออำนวยต่อการทำงาน มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

3.3 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานโดยรวมของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก พบว่า ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดในเรื่อง การไม่ได้รับโอกาสกำหนดแผนงาน หรือโครงการของฝ่าย เรื่อง การมีโอกาสดำเนินการได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม หรือตัดสินใจแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน ห้องสมุด มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

3.4 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านผู้บังคับบัญชาโดยรวมของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดมากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดในเรื่อง ผู้บังคับบัญชาให้ความสนใจสนทนากับตนเองทั้งในและนอกเวลาราชการ ผู้บังคับบัญชาไม่ให้อิสระและเสรีภาพในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก และพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดในเรื่อง ผู้บังคับบัญชาร่วมพบปะพูดคุยหรือพบปะสังสรรค์ มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

3.5 เปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงานโดยรวมของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดมากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดในเรื่อง ไม่มีเพื่อนสนิทที่พอจะหารือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งเรื่องส่วนตัวและการทำงาน ไม่สามารถพูดและระบายความรู้สึกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ออกมาได้ มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก และพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดในเรื่อง รู้สึกอึดอัด หรือ เบื่อหน่ายความประพฤติดังของผู้ร่วมงาน การไม่ได้รับความเห็นใจจากผู้ร่วมงานห้องสมุดทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงาน ผู้ร่วมงานมีการชิงดีชิงเด่นเพื่อหวังตำแหน่ง การขาดความเชื่อมั่นในการทำงานของผู้ร่วมงาน และผู้ร่วมงานมักใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

อภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัยข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ มีสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยนี้คล้ายคลึงกับงานวิจัยของ ศิริอนันต์ จูฑะเตมีย์ (2523 : บทคัดย่อ) ที่วิจัยพบว่า บุคลากรในหน่วยงานพยาบาลจะมีความเครียดในเรื่อง การปฏิบัติงานในหน่วยงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน สัมพันธภาพในหน่วยงาน อยู่ในระดับปานกลาง ผลของการวิจัยคล้ายคลึงกัน เช่นนี้อาจเป็นเพราะงานของบรรณารักษ์และงานของพยาบาลเป็นงานให้บริการเช่นกัน ผู้ปฏิบัติงานต้องพบปะกับบุคคลหลากหลาย การปฏิบัติงาน

ในสถานที่ที่มีบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกันเป็นตัวเปรียบเทียบ เช่น บรรณารักษ์กับอาจารย์ พยาบาลกับแพทย์ เป็นต้น เมื่อพิจารณาแยกสาเหตุความเครียดเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1.1 สาเหตุของความเครียดด้านการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.03 ซึ่งสูงสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ อีก 4 ด้าน แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐเกิดความเครียด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่า สาเหตุสูงสุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ สุขภาพเสื่อมโทรม มีผลมาจากการทำงานหนักในห้องสมุด และรองลงไปอีก 2 ข้อ คือ ไม่เคยได้หยุดพักผ่อน เพราะภารกิจในงานห้องสมุดมีมาก และจำนวนบุคลากรภายในห้องสมุดมีไม่เพียงพอ ซึ่งมีค่าความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ความเครียดของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเกิดจากการปฏิบัติงานที่ค่อนข้างหนัก และได้หยุดพักผ่อนน้อย อันเนื่องมาจากจำนวนบุคลากรมีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับเอ็นเซอร์ (Ensor. 1983 : 1731-A) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยว่า การที่ภาระงานมากจะมีผลต่อความเครียดได้

1.2 สาเหตุของความเครียดด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.93 ซึ่งเป็นค่าอยู่ในอันดับที่ 2 เมื่อพิจารณาในรายข้อย่อยพบว่า สาเหตุสูงสุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก 2 ข้อ คือ การที่เป็นข้าราชการสาย ข. เสียเปรียบกว่าข้าราชการสาย ก. ทั้งความก้าวหน้าและสวัสดิการ การไม่ได้รับความก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพทางสายงานบรรณารักษ์เท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาวิชาอื่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการประกอบอาชีพนี้ บรรณารักษ์รู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองน้อยกว่าผู้อื่น และจากข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์นั้นจะมีลักษณะเป็นการทำงานตลอดเวลา ในขณะที่ข้าราชการสาย ก. ตำแหน่งอาจารย์ เมื่อปฏิบัติหน้าที่ทางการสอนแล้วยังมีเวลาที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัยวิทยาการใหม่ ๆ ในสาขาวิชาของตน หรืออาจจะไปทำธุระส่วนตัวอื่น ๆ ได้ ซึ่งบรรณารักษ์จะรู้สึก

ตนเอง เลียบ เปรียบกว่าบุคลากรตำแหน่งอาจารย์ และอีกประการหนึ่งคือ บรรณารักษ์ มีระดับขึ้นเงินเดือนสูงสุดที่ระดับ 6 ส่วนอาจารย์จะสูงขึ้นไปถึงระดับ 7 และถ้าสาย อาจารย์ต้องการเลื่อนระดับได้ก็โดยการมีชั่วโมงสอน สร้างผลงานขึ้นไป ระดับ 8 เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 9 เป็นรองศาสตราจารย์ หรือระดับ 10 เป็น ศาสตราจารย์ ตามลำดับ ส่วนบรรณารักษ์จะมีโอกาสเลื่อนระดับได้ก็ต้องมีการสร้าง ผลงานขึ้นไประดับ 7 เป็นผู้ชำนาญการ และระดับ 8 เป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งในทาง ปฏิบัติจริง ๆ แล้วบรรณารักษ์จะไม่มีเวลาไปสร้างผลงานต่าง ๆ ได้เลย เพราะ การที่ต้องปฏิบัติงานตลอดเวลา ส่วนสาเหตุอื่นที่ทำให้เกิดความเครียดที่มีค่าสูงรอง ลงไปคือ การไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมหรือตัดสินใจแก้ปัญหาใน การปฏิบัติงานห้องสมุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่อาจจะ บริหารงานในลักษณะไม่เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็น หรือ แสดงความสามารถออกมา ใช้การตัดสินใจของตนเป็นส่วนใหญ่ สิ่งเหล่านี้จึง เป็น การสร้างความกดดันให้แก่บรรณารักษ์จนเกิดความเครียดได้

1.3 สาเหตุของความเครียดด้านเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานของ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.92 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในอันดับที่ 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่า สาเหตุให้เกิดความ เครียดสูงสุด 3 ข้อแรก การขาดความเชื่อมั่นในตนเองในการทำงาน และไม่เชื่อมั่น ในการทำงานของผู้ร่วมงาน อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันการปฏิบัติงานภายใน ห้องสมุดเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วหลายด้าน มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามา ใช้ในงานห้องสมุด ซึ่งการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ทำให้บรรณารักษ์จำเป็นต้องเรียนรู้ วิธีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ นี้ และผู้ที่จะสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ นี้ ส่วนใหญ่ จะ เป็นบรรณารักษ์ที่เพิ่งเรียนจบมา หรือผู้ที่ได้รับการฝึกฝน อบรมมา ซึ่งก็มีจำนวน น้อยในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยโดยทั่ว ๆ ไป เพราะฉะนั้น บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ จะยังคงใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ไม่ได้ และเมื่อใช้ไม่ได้ก็จะรู้สึกเกิดความไม่มั่นใจใน ตนเองในการปฏิบัติงาน ส่วนสาเหตุอีก 2 ข้อ ที่มีค่าสูงรองลงไปคือ การไม่ได้รับความ เห็นใจจากผู้ร่วมงานทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงาน และการรู้สึกอึดอัด

หรือ เบื่อหน่ายต่อความประพัตผู้ร่วมงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สภาพการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยในปัจจุบันมีลักษณะต่างคนต่างอยู่มากขึ้น ซึ่งอาจจะ เป็นเพราะว่า บุคลากรในห้องสมุดมีจำนวนมากจนทำให้ขาดการประสานร่วมมือ หรือที่จะรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ส่วนการที่ผู้ร่วมงานมีความประพัตไม่ดีหรือไม่เหมาะสมทำให้บรรณารักษ์มีความรู้สึกอึดอัดต่อเพื่อนร่วมงานในลักษณะ เช่นนี้ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดได้

1.4 สาเหตุของความเครียดด้านผู้บังคับบัญชาของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.84 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในอันดับ 4 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่า สาเหตุสูงสุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ การที่ผู้บังคับบัญชาขาดความรู้ความสามารถ และมีบุคลิกภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้บังคับบัญชาขาดความรู้ความสามารถจะส่งผลถึงขวัญ กำลังใจ ความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา จนทำให้เกิดความเครียดได้ ซึ่งการที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ปัจจุบันผู้บังคับบัญชาสูงสุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะดำรงตำแหน่งอาจารย์ โอกาสที่บรรณารักษ์ของห้องสมุดจะขึ้นมาเป็นผู้บริหารสูงสุดนั้นยังไม่ค่อยมี สำหรับผู้ที่ เป็นอาจารย์มาดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชาสูงสุดนั้น ในมหาวิทยาลัยที่มีการเปิดการเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ หรือบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ก็อาจจะได้อาจารย์ที่สอนในสาขาวิชานี้มา เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของห้องสมุด แต่สำหรับสถาบันที่ไม่ได้เปิดการสอนในสาขาวิชานี้ก็จะไม่มีโอกาสที่จะได้บุคคลที่มีความรู้ด้านนี้มาบริหารงาน เพราะฉะนั้น ถ้าผู้บังคับบัญชาขาดความรู้ทางด้านนี้ก็จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกที่ไม่ยอมรับ และความรู้สึกนี้อาจทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานขึ้นมาได้ ส่วนสาเหตุความเครียดอีก 2 ข้อ ค่าเฉลี่ยรองลงไปคือ การที่ผู้บังคับบัญชาขาดความยืดหยุ่นในการทำงาน และการที่ผู้บังคับบัญชาไม่ให้อิสระและ เสรีภาพในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะมีลักษณะการบริหารงานในรูปแบบที่ยึดตนเอง เป็นศูนย์กลาง และมีแนวโน้มที่จะใช้ความเด็ดขาดจนเกินควรในการทำงาน ทั้งสองจุดนี้เองที่อาจทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

เกิดความรู้สึกเครียดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แมคแกรธ (McGrath. 1989 : 2880-A) ที่ได้กล่าวว่า การสนับสนุนของผู้บริหารจะมีผลต่อระดับความเครียด และการไม่ให้อิสระในการตัดสินใจในการทำงาน รวมทั้งการไม่เอาใจใส่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ก็เป็นสาเหตุให้เกิดความเครียดได้

1.5 สาเหตุของความเครียดด้านสภาพแวดล้อมของบรรณารักษ์

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.80 และเป็นอันดับ 5 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยพบว่า สาเหตุสูงสุด 4 ข้อ มีดังนี้คือ ภายใต้งานมีผู้เป็นหนี้สินและละทิ้งงาน สถานที่ปฏิบัติงานร้อนอบอ้าว แออัด บรรยากาศไม่ดีทั้งในส่วนห้องทำงานและส่วนบริการ ความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อสภาพแวดล้อม หรือหน้าที่การปฏิบัติงานซ้ำซาก จำเจ และการขาดความรู้สึกรอบอันเป็นกันเองภายในหน่วยงานห้องสมุด จะเห็นว่าสาเหตุทั้ง 4 ข้อ ดังกล่าวมาแล้วจะเป็นสาเหตุทางด้านบุคคล 2 ข้อ และสาเหตุที่เกี่ยวกับสถานที่ 2 ข้อ ซึ่งสาเหตุที่เกี่ยวกับบุคคลนั้นก็ชี้ให้เห็นว่า เพื่อนร่วมงานมีส่วนอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานอยู่ในสถานทีนั้นเกิดความเครียดได้มากน้อยหรือไม่ คือ การที่มีความรู้สึกเป็นกันเองหรือเอื้ออาทรต่อกันจะทำให้เกิดความรู้สึกไม่เครียดได้ ตลอดจนการที่ผู้ร่วมงานเป็นผู้ที่มีหนี้สินรุงรังจะต้องมีผู้คอยติดตามทวงหนี้ก็จะทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกอับอายได้ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า บุคลากรในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ส่วนใหญ่หรืออาจมีจำนวนมากที่เป็นผู้ที่มีหนี้สิน จึงทำให้คำตอบในข้อนี้เป็นคำตอบในระดับที่มีค่าสูงขึ้นมา แต่ก็ยังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วน 2 ข้อที่กล่าวถึงสภาพแวดล้อม ก็แสดงให้เห็นว่า สภาพของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐหลายแห่งคงจะยังอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีนัก ทำให้ผู้ตอบระบุว่า สาเหตุของความเครียดนั้นมาจากสถานที่ปฏิบัติงานร้อนอบอ้าว แออัด ตลอดจนลักษณะการทำงานของบรรณารักษ์ที่ซ้ำซากจำเจ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเครียดได้

2. เปรียบเทียบสาเหตุความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้ง 4 ฝ่าย

2.1 ด้านการปฏิบัติงานพบว่า บรรณารักษ์แต่ละฝ่ายมีสาเหตุความเครียดด้านนี้ไม่แตกต่างกัน มีเพียงบางเรื่องที่แตกต่างกันได้แก่ บรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด มีสาเหตุความเครียดในเรื่อง ไม่สบายใจเนื่องจากขาดบุคคลเข้าใจขั้นตอน หรือปัญหาในการทำงานของห้องสมุดมาพุดจารับทุกข์หรือให้กำลังใจ มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายบริการ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า งานในด้านการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องการค้าเน้นการจัดซื้อ การจัดหาทรัพยากรห้องสมุด และติดต่อกับฝ่ายอื่น ๆ เพื่อร่วมกันคัดเลือก ในการจัดซื้อ ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติงานในด้านนี้จำเป็นต้องรู้เรื่องเกี่ยวกับระเบียบการใช้จ่ายเงิน การติดต่อกับสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งลักษณะงานเป็นลักษณะเฉพาะ และมีปัญหาค่อนข้างซับซ้อน ซึ่งผิดกับฝ่ายบริการที่ส่วนใหญ่จะพบปะกับผู้ใช้บริการซึ่งเป็น นิสิต นักศึกษา อาจารย์ เพราะฉะนั้น ปัญหาความเครียดของบรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด จึงอาจจะมีมากกว่าฝ่ายบริการ ส่วนอีกข้อคือ บรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดมีความเครียดในเรื่อง การไม่ได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์ หรือบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในการทำงาน หรือ การศึกษาต่อ มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุว่าเท่าที่ผ่านมานั้นในการประชุมสัมมนาหรือการจัดการอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ต่าง ๆ มักจะเป็นหัวข้อทางด้านฝ่ายวิเคราะห์สนเทศมากกว่า ตลอดจนในเรื่องทั่ว ๆ ไป ส่วนหัวข้อเฉพาะทางด้านที่เกี่ยวกับงานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดนั้นมีน้อย เพราะฉะนั้นโอกาสที่บรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดจะมีโอกาสได้ไปร่วมกิจกรรมห้องสมุดก็ย่อมน้อยไปด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับบรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด จะเห็นได้ว่า บรรณารักษ์ฝ่ายอื่น ๆ โดยเฉพาะบรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศได้มีโอกาสไปร่วมกิจกรรมทางวิชาชีพมากกว่า

2.2 ด้านสภาพแวดล้อมพบว่า บรรณารักษ์ทั้ง 4 ฝ่าย มีสาเหตุของความเครียดโดยรวมแตกต่างกัน กล่าวคือ บรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด มีสาเหตุของความเครียดในเรื่องของ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายอื่น ๆ อีก 3 ฝ่าย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ลักษณะของฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดนั้น จำเป็นที่จะต้องใช้พื้นที่ในการปฏิบัติงานค่อนข้างมาก จะต้องใช้พื้นที่ในการเก็บหนังสือที่ร้านค้า สำนักพิมพ์นำมาเสนอขาย เก็บหนังสือที่รอการคัดเลือก รอคำเนิการจัดซื้อ รอการอนุมัติ รอการลงทะเบียนต่าง ๆ เหล่านี้ แต่เท่าที่ในสภาพเป็นจริงโดยทั่วไปนั้น สถานที่สำหรับฝ่ายพัฒนาทรัพยากรนั้นมักจะมีน้อย เมื่อเทียบกับฝ่ายอื่น ๆ เพราะฉะนั้นจุดนี้ก็ทำให้บรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด เกิดความเครียดที่พื้นที่ค่อนข้างจะแออัดในงานของฝ่ายตน ส่วนอีกข้อคือ บรรณารักษ์ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องจะมีความเครียดในเรื่องสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ ก็คงจะเป็นเหตุผลในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ บรรณารักษ์ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องนั้นในสภาพจริง ๆ ก็จำเป็นต้องใช้พื้นที่ในการปฏิบัติงานมากพอสมควร ยิ่งถ้าเพิ่มการบอกรับวารสารขึ้นมากเพียงใด พื้นที่ที่ต้องใช้งานก็ย่อมมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ซึ่งความแตกต่างในข้อนี้แสดงให้เห็นถึงว่า การจัดพื้นที่สำหรับการปฏิบัติของบรรณารักษ์ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง และบรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐหลาย ๆ แห่ง ยังมีความแตกต่างกันในเรื่องนี้อยู่ค่อนข้างมาก

2.3 ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ด้านผู้บังคับบัญชา และด้านเพื่อนร่วมงาน พบว่า บรรณารักษ์ทุกฝ่ายจะมีความเครียดในด้านเหล่านี้ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า บรรณารักษ์ทุกฝ่ายประสบสาเหตุที่ทำให้เครียดใน 3 ด้านนี้เท่าเทียมกัน บรรณารักษ์ทุกฝ่ายก็ต้องการความก้าวหน้าเหมือน ๆ กัน บรรณารักษ์ทุกฝ่ายต่างมีผู้บังคับบัญชาคนเดียวกัน และมีเพื่อนร่วมงานที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกันเหมือนกัน ฉะนั้นสาเหตุความเครียด 3 ด้านนี้ จึงไม่แตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบสาเหตุความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก

3.1 ด้านการปฏิบัติงานพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่จะมีความเครียดโดยรวม มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานที่ใหญ่ขึ้น งานมากขึ้น บุคลากรมากขึ้น ผู้ใช้ห้องสมุดมีมากขึ้น การปฏิบัติงานย่อมมีโอกาสประสบปัญหาที่เป็นเหตุให้เครียดมากขึ้นกว่าห้องสมุดที่มีขนาดเล็ก

3.2 ด้านสภาพแวดล้อมพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่กับขนาดเล็กมีความเครียดโดยรวมไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อม สถานที่ทำงาน ความแออัด บรรยากาศ ความคับแคบ และอื่น ๆ ของห้องสมุดทั้ง 2 ขนาดนี้มีพอ ๆ กัน จึงทำให้บรรณารักษ์มีความเครียดไม่แตกต่างกัน

3.3 ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่กับขนาดเล็กมีความเครียดโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บรรณารักษ์ทุกคนต้องการความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน การได้รับการพิจารณาความดีความชอบ และการได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของหน่วยงานเหมือน ๆ กัน จึงทำให้บรรณารักษ์มีความเครียดไม่แตกต่างกัน

3.4 ด้านผู้บังคับบัญชาพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่จะมีความเครียดโดยรวมในด้านนี้ มากกว่า บรรณารักษ์ในห้องสมุดขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในห้องสมุดขนาดใหญ่มีบุคลากรปฏิบัติงานเป็นจำนวนมาก โอกาสที่ผู้บังคับบัญชาจะได้พบปะกับผู้ใต้บังคับบัญชาครบถ้วนทุกคน หรือให้ความสนทนเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาก็คงจะเป็นไปได้น้อย เนื่องจากจำนวนบุคลากรมีมาก ปริมาณงานของผู้บังคับบัญชามีมาก ทำให้ขาดความรู้สึกในส่วนนี้ จึงทำให้บรรณารักษ์ในห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดด้านผู้บังคับบัญชา มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

3.5 ด้านเพื่อนร่วมงานพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดใหญ่มีความเครียดด้านนี้โดยรวม มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก และโดยเฉพาะใน

เรื่องต่อไปนี้เป็นคือ ไม่มีเพื่อนสนิทพอที่จะหาหรือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งเรื่องส่วนตัว และการทำงาน ไม่สามารถพูดระบายความรู้สึกที่จะแสดงออกทางอารมณ์ได้ รู้สึกอึดอัด เบื่อหน่ายความประพฤติของผู้ร่วมงาน การไม่ได้รับความเห็นใจจาก ผู้ร่วมงานทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงานผู้ร่วมงานซึ่งดี ชิงเด่น เพื่อหวังได้ ตำแหน่ง และการขาดความเชื่อมั่นในการทำงานของผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมงานมัก ใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจจะ เป็นเพราะว่า ในห้องสมุดขนาดใหญ่บุคลากร มีจำนวนมาก มีการแบ่งส่วนของงานออกเป็นฝ่าย ๆ อย่างเด็ดขาด และมีปริมาณ งานมาก ทำให้ทุกคนมีภาระงานมากจนขาดความสัมพันธ์กันจนกระทั่งถึงจะไว้วางใจ กันได้ และเมื่อมีบุคลากรมากโอกาสที่จะมีการกระทบกระทั่งกัน หรือความประพฤติ ของบุคคลบางคนไม่เป็นที่พอใจของอีกบางคนก็ย่อมมีมากขึ้น เพราะฉะนั้นสิ่งที่กล่าว มาแล้ว จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความ เครียดของบรรณารักษ์ในห้องสมุดขนาดใหญ่ มากกว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย สามารถสรุป เป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารห้องสมุด และผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้ดังนี้

1. การเพิ่มอัตรากำลังให้สมดุลกับปริมาณงาน จากผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์มีความ เครียดเนื่องจาก การขาดบุคลากร สุขภาพเสื่อมโทรม เพราะ ภาระหน้าที่การปฏิบัติงานที่หนัก การไม่ได้หยุดพักผ่อนเพราะบุคลากรไม่เพียงพอ เป็นต้น ดังนั้น จึงควรจัดสรร และเพิ่มอัตรากำลังให้เพียงพอกับปริมาณงาน เพราะ การปฏิบัติงานภายในห้องสมุด เป็นการปฏิบัติงานที่จะต้องเพิ่มวัสดุ หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ ซึ่งจะต้องเพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปี และในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ จึงสมควรที่จะต้องเพิ่มอัตรากำลังที่มีความรู้ความสามารถ เฉพาะทาง เข้ามาปฏิบัติงาน และทันต่อการให้บริการอย่างกว้างขวางอันเป็นหัวใจของห้องสมุด

2. การเพิ่มพื้นที่การปฏิบัติงานและให้เพียงพอต่อการขยายตัวของวัสดุ จากผลการวิจัยพบว่า พื้นที่การปฏิบัติงานยังไม่เพียงพอต่อการทำงานของบรรณารักษ์ ห้องสมุด เพราะ ยังมีห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐอีกหลายแห่งที่ยังไม่มีอาคารเป็น เอกเทศ หรือบางแห่งมีอาคารอยู่แล้วจริงแต่พื้นที่คับแคบ ไม่สะดวกต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากการเพิ่มของวัสดุ หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ มีปริมาณมาก และเพิ่มขึ้นทุกปี จนทำให้พื้นที่ของฝ่ายต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อการรองรับวัสดุต่าง ๆ เหล่านั้นได้

3. ควรมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขระเบียบ ให้บรรณารักษ์ได้มีโอกาสก้าวหน้าทัดเทียมกับอาจารย์ซึ่งเป็นข้าราชการสาย ก. เพราะจากผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์มีความ เครียดในด้านนี้ เนื่องจาก บรรณารักษ์เป็นผู้ดำรงตำแหน่งให้ คุณประโยชน์ทางการเรียนการสอนกับนักศึกษาแม้โดยทางอ้อม เป็นผู้สร้างสรรค์ทาง วิชาการ และจัดรูปแบบการให้ขบวนการทางความรู้ได้ เหมือนกับอาจารย์เช่นเดียวกัน และในทางปฏิบัติบรรณารักษ์ก็เป็นนักวิชาการและ เป็นผู้เสียสละ และอุทิศตนให้กับ การทำงานเหมือนกับอาจารย์ ดังนั้น ควร เปลี่ยนแปลงแก้ไขปรับปรุงตำแหน่งบรรณารักษ์ ให้ถูกต้องและ เหมาะสมยิ่งขึ้น

4. ควรมีการสนับสนุนแก้ไขพระราชบัญญัติให้บรรณารักษ์มีโอกาสก้าวหน้าขึ้น สู่ตำแหน่งผู้บริหารสูงสุด จากผลการวิจัยพบว่า สาเหตุความ เครียดที่บรรณารักษ์มี อันเนื่องมาจากต่อผู้บังคับบัญชาไม่ได้รับการยอมรับ อาจ เป็น เพราะยังมีห้องสมุด มหาวิทยาลัยหลายแห่งยังคงระบุให้ผู้ที่ เป็นอาจารย์มาดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุด ของห้องสมุด แต่เนื่องจากสถาบันการศึกษาบางแห่งไม่มีการเรียนการสอนทางสาขา วิชาบรรณารักษศาสตร์ หรือบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ทำให้การได้ บุคคลขึ้นดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของห้องสมุดต้อง เป็นอาจารย์ ซึ่งบางทีขาด ความรู้ทางการปฏิบัติงานห้องสมุด ไม่มีความรู้หรือ เข้าใจนโยบาย ขั้นตอนการ ทำงานของห้องสมุดอย่างเพียงพอ ไม่เข้าใจหลักการบริหารงานห้องสมุดได้ดี เพียงพอ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความ เครียด และปิดกั้นความ เจริญก้าวหน้าของ หน่วยงานห้องสมุด เป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำวิจัยต่อ

ศึกษาปัญหาความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดระดับ
อุดมศึกษาในหน่วยงานอื่น เช่น มหาวิทยาลัยเอกชน วิทยาลัยครู และสถาบันการ
ศึกษาอื่น ๆ ในระดับอุดมศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ชินโอสธ หักบำเรอ. "ความเครียดจากการทำงานและวิธีการแก้ไข," วารสารการศึกษา กทม. 12(9) : 4 - 6 ; กรกฎาคม 2531.
- _____. "ความเครียดในการทำงาน," ท้องถิ่น. 26(2) : 41 - 44 ; กุมภาพันธ์ 2529.
- ชูติศย์ ปานปรีชา. "ความเครียด," จิตวิทยาทั่วไป. หน้า 481 - 494
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.
- ชูศรี เลิศรัตน์เดชากุล. การฝึกคลายกล้ามเนื้อเพื่อลดความเครียดของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. ถ่ายเอกสาร.
- ถาวร ศรีหิรัญ. ความเครียดของนิสิตกร กองการเจ้าหน้าที่ กรมสามัญ กระทรวง
ศึกษาธิการ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2534. ถ่ายเอกสาร.
- ทานตะวัน (นามแฝง). "โลกกว้างทางแพทย์ : ทำไมคนเครียดได้ทุกวัน,"
หมอชาวบ้าน. 12(140) : 18 ; ธันวาคม 2533.
- เทพวัลย์ สุชาติ. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดของนักสังคมสงเคราะห์ทางการ
แพทย์. วิทยานิพนธ์ สค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.
ถ่ายเอกสาร.
- นงคราญ ผาสุข. หลักการพยาบาลจิตเวช. กรุงเทพฯ : สุพรรณการพิมพ์,
2528.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2532.

- ประพิมพ์พรณ สุวรรณภู. การศึกษาความเครียดของพยาบาลที่ปฏิบัติงานใน
โรงพยาบาลนพรัตน์ราชธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. ถ่ายเอกสาร.
 พยอม อิงคตานุวัฒน์. ศัพท์จิตเวช. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไพศาลศิลป์การพิมพ์,
 2525.
- พรทิพย์ เกตุรานนท์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพยาบาลในโรงพยาบาล
ทั่วไปของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527. ถ่ายเอกสาร.
- พรทิพย์ วิโรจน์แสงอรุณ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพยาบาลที่ปฏิบัติงาน
ในโรงพยาบาลชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย.
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
 ถ่ายเอกสาร.
- พรพิมล วรวิฑูพิทพงศ์. "ความเครียดกับนักบริหาร," เทศาภิบาล. 80(12) :
 15 -21 ; ธันวาคม 2528.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
 โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2531.
- ศิริอนันต์ จูทะเดมีย์. ความเครียดของอาจารย์ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาพยาบาล
ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2523. ถ่ายเอกสาร.
- สังศรี จัยสิน และคนอื่น ๆ. "การสำรวจภาวะสุขภาพจิตของประชาชนจังหวัด
 ชลบุรี," สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 33(3) : 119 - 127 ;
 กรกฎาคม - กันยายน 2531.
- สพพร ชูทรานนท์. ความเครียดและสภาพแวดล้อมในการทำงานของทันตแพทย์.
 วิทยานิพนธ์ สค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
 ถ่ายเอกสาร.

- สุนันท์ กิตตินรนนท์. การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในการปฏิบัติงาน
ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร.
 ปริญญาโท ศึกษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2534. ถ่ายเอกสาร.
- Cranwell-Ward, Jane. Managing Stress. Aldershot, Hants :
 Grawer, 1987.
- Engle, George L. Psychological Developmental in Health and
Disease. Philadelphia : W.B. Saunders, 1962.
- Ensor, Karen Joyce. "The Impact of Burnout Workshops and
 Social Support Systems on Teachers' Ability to Cope
 with Job Stress," Dissertation Abstracts International.
 44(6) : 1731-A; December 1983.
- House, James S. "Occupational Stress and Coronary Heart
 Disease," Journal of Health and Social Behavior.
 15 : 12 - 27 ; March, 1974.
- LaRocco, James M. and others. "Social Support Occupational
 Stress and Health," Journal of Health and Social
Behavior. 21 : 202 - 217 ; September, 1980.
- Lazarus, Richard S. Psychological Stress and The Coping
Process. New York : McGraw-Hill, 1966.
- Luckman, Joan. and Karen C. Sorenson. Medical-Surgical
Nursing : A Psychological Approach. Philadelphia :
 W.B. Sounders, 1974.
- _____. Medical-Surgical Nursing : A Psychological
Approach. 2nd ed. Philadelphia : W.B. Sounders,
 1980.
- McDonald, Nicholas. and Doyle. The Stress of Work. Kenya :
 Nelson, 1981.

- McGrath, Mary Collette Zabolio. "Job Stress and Burnout among Teachers of Emotionally and Behaviorally Disturbed," Dissertation Abstracts International. 49(10) : 2880-A; April, 1989.
- Saxton, Dolores F. and Patricia A. Hyland. Planning and Implementing Nursing Intervention. London : The C.V. Mosby, 1975.
- Selye, Hanes. The Stress of Life. New York : McGraw-Hill, 1976.
- Webster's New Universal Dictionary of The English Language. New York : Webster's Universal Press, 1976.
- Weeks, Yvonne Noan. "Institutional Correlates of Stress Burnout as Perceived by Early Childhood Teachers," Dissertation Abstracts International. 43(10) : 3262-A; April, 1983.

ภาคผนวก

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

27 มิถุนายน 2535

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม 1 ชุด

ด้วยข้าพเจ้ากำลังทำปริญญานิพนธ์เกี่ยวกับสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งจะถามถึงความรู้สึกและความคิดเห็นในเรื่องที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียด โดยจะครอบคลุมในเรื่องการปฏิบัติงาน สิ่งแวดล้อม ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน และความก้าวหน้าในการทำงาน คำตอบของท่านจะถือเป็นความลับ และขอรับรองว่าไม่มีผลกระทบใด ๆ กับท่าน หรือหน้าที่ในการทำงานของท่าน โปรดตอบทุกข้อด้วยความจริงใจ เพราะคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ซึ่งจะ เป็นแนวทางในการช่วยลดความเครียดในการปฏิบัติงานของกลุ่มวิชาชีพบรรณารักษ์ต่อไป

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งในความกรุณา และความร่วมมือจากท่านที่ได้ช่วยตอบแบบสอบถามทุกตอนและทุกข้อ และโปรดกรุณาส่งแบบสอบถามกลับคืนภายในวันที่ 10 กรกฎาคม 2535 และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

นางรพาทิมพ์ เมฆศรีอรุณ

นิสิตปริญญาโท บรรณารักษศาสตร์

แบบสอบถาม เรื่อง

สาเหตุของความ เครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะทราบสาเหตุของความ เครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่เกิดขึ้นจริงกับตัวท่านในการตอบท่านไม่ต้องลงชื่อ ดังนั้นขอให้ท่านพิจารณาคำถามแต่ละข้อ และกรุณาตอบคำถามตามความเห็นของท่านจริง ๆ ผู้วิจัยจะ เสนอผลของการวิจัยออกมาเป็นส่วนรวม ซึ่งจะไม่กระทบกระเทือนต่อตัวท่านเอง

2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ถามถึงสาเหตุของความ เครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

ตอนที่ 3 ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นอื่นใดเพิ่มเติมได้

แบบสอบถาม

เรื่อง

สาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง [] หน้าข้อความตามสถานการณ์
ความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

[] ชาย [] หญิง

2. คุณวุฒิทางการศึกษาของท่าน (โปรดกรอกให้ครบวุฒิที่ท่านมี)

- [] ปริญญาตรี เอกบรรณารักษศาสตร์
- [] ปริญญาตรี เอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
- [] ปริญญาตรี อื่น ๆ โปรดระบุ
- [] ปริญญาโท เอกบรรณารักษศาสตร์
- [] ปริญญาโท เอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
- [] ปริญญาโท อื่น ๆ โปรดระบุ
- [] ปริญญาเอก เอกบรรณารักษศาสตร์
- [] ปริญญาเอก เอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
- [] ปริญญาเอก อื่น ๆ โปรดระบุ

3. มหาวิทยาลัยที่ท่านปฏิบัติงานอยู่

- ☐ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ✓
- ☐ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ☐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ✓
- ☐ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ☐ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ☐ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ☐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ✓
- ☐ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา ✓
- ☐ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ✓
- ☐ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ✓
- ☐ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ ✓
- ☐ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
- ☐ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- ☐ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ✓
- ☐ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ☐ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี
- ☐ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
- ☐ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

4. ฝ่ายงานที่ท่านปฏิบัติอยู่เป็นประจำในขณะนี้ (ตอบเพียง 1 ฝ่าย)

(สำหรับท่านที่ปฏิบัติหลายฝ่ายให้ตอบข้อที่ท่านปฏิบัติมากที่สุดในปัจจุบัน)

- ☐ ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด
- ☐ ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ
- ☐ ฝ่ายบริการ
- ☐ ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามต่อไปนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับสาเหตุความเครียดในการปฏิบัติงาน ให้ท่านพิจารณาแต่ละข้อว่าเป็นสาเหตุให้ท่านเกิดความเครียดในระดับใด โดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย หรือ น้อยที่สุด เพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

คำตอบของท่านไม่มีถูกหรือผิด ท่านมีอิสระในการตอบให้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของท่าน คำตอบที่จริงใจและครบถ้วนทุกข้อจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีค่าและ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

ลำดับข้อ	ข้อความคำถาม	ระดับความรู้สึกเครียด				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ท่านได้รับโอกาสในการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ หรือบรรณารักษ์และสารนิเทศศาสตร์ ในการทำงาน หรือศึกษาต่อ ...	...	...	...	...	...
2	ขอบข่ายของการทำงานภายในหน่วยงานห้องสมุดของท่านไม่มีความชัดเจนพอ	...	...	...	...	...
3	ที่ตั้งของอาคารห้องสมุดอยู่ในบริเวณที่สะดวกในการเดินทาง	...	...	...	...	...
4	ท่านรู้สึกอึดอัด หรือ เบื่อหน่ายความประพฤติของผู้ร่วมงาน	...	...	...	...	...
5	ท่านมีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในทุกเดือน ทำให้ท่านเกิดความกังวลใจตลอดเวลา	...	...	...	...	...

ลำดับ ข้อ	ข้อความถาม	ระดับความรู้สึก เกรียบ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6	ภายในหน่วยงานห้องสมุดของท่านมีผู้เป็นหนี้สิน หรือ ละทิ้งงาน					
7	ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการปฏิบัติงานภายใน หน่วยงานห้องสมุด					
8	ท่านเข้ากับคนอื่นในหน่วยงานห้องสมุดได้ยาก					
9	ท่านคิดว่าสุขภาพของท่าน เริ่มมีปัญหา เนื่องจาก การทำงานหนักภายในหน่วยงานห้องสมุด					
10	ท่านสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาใช้ในการ งานห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
11	ท่านไม่ได้รับโอกาสกำหนดแผนงานหรือโครงการ ของฝ่าย					
12	เมื่อท่านเห็นเพื่อนร่วมงานห้องสมุดในฝ่ายอื่น ไม่ ทำงาน หรือมีเวลาว่างมากท่านเกิดความรู้สึกกดดัน และจะคิดว่าเป็นสิ่งไม่ยุติธรรม					
13	ท่านได้รับความเห็นใจจากผู้ร่วมงานห้องสมุด เป็น อย่างดี ทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงาน					
14	ท่านมักขัดแย้งกับผู้ร่วมงานห้องสมุด					
15	ท่านต้องการสับเปลี่ยนหน้าที่การงานภายในห้องสมุด เพื่อให้ผู้อื่นได้รู้ถึงปัญหาและความยากลำบากใน ฝ่ายอื่นบ้าง					

ลำดับ ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึกเครียด				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16	จำนวนบุคลากรภายในหน่วยงานห้องสมุดมีเพียงพอต่อปริมาณงานอย่างได้สัดส่วน					
17	สถานที่ปฏิบัติงานภายในห้องสมุดมีความเป็นเอกเทศและแบ่งเป็นส่วนส่วนในการปฏิบัติงานทุกฝ่ายอย่างครบถ้วนไม่ปะปนกัน					
18	ผู้บังคับบัญชาไม่เห็นความสำคัญของงานที่ท่านปฏิบัติในห้องสมุด					
19	ท่านคิดว่าผู้ร่วมงานไม่มีความสามัคคีกัน					
20	ท่านมีโอกาสดำเนินการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม หรือตัดสินใจแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานห้องสมุด					
21	ผู้ร่วมงานของท่านมีการชิงดีชิงเด่น เพื่อหวังตำแหน่ง หรือความก้าวหน้า					
22	ผู้บังคับบัญชาให้ความสนใจสนทนากับท่านทั้งในและนอกเวลาราชการ					
23	ผู้บังคับบัญชาร่วมพบปะพูดคุยหรือพบปะสังสรรค์กับท่านบ่อย ๆ					
24	สภาพภายในห้องสมุดมีความแออัด คับแคบ และร้อนอบอ้าว					
25	ผู้บังคับบัญชาไม่ให้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและแก้ไขการทำงาน					

ลำดับ ข้อ	ข้อความถาม	ระดับความรู้สึกเครียด				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
26	ท่านคิดว่าภายในหน่วยงานห้องสมุดไม่เปิดโอกาสให้ท่านได้ใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	...	...	...	...	...
27	ท่านมีความรู้สึก เบื่อหน่ายในสภาพแวดล้อม หรือหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่จำเจ ซ้ำซาก	...	...	...	...	...
28	ผู้บังคับบัญชาไม่ให้อิสระและ เสรีภาพในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานห้องสมุด	...	...	...	...	...
29	ท่านรู้สึกสบายใจ เมื่อมีบุคคลที่เข้าใจขั้นตอน หรือปัญหาในการทำงานภายในห้องสมุดมาพูดคุยรับทุกข์หรือให้กำลังใจแก่ท่าน	...	...	...	...	...
30	ท่านมีผู้ร่วมงานที่ให้การสนับสนุนในด้านกำลังใจแก่ตัวท่าน	...	...	...	...	...
31	ภายในห้องสมุดมีความพลุกพล่าน รุนวายเป็นทั้งในส่วนห้องทำงานและส่วนงานบริการ	...	...	...	...	...
32	ท่านมีความเข้าใจในหลักจิตวิทยาและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานและการปรับตัว ให้เข้ากับการอยู่ร่วมกันในหน่วยงานได้ดี	...	...	...	...	...
33	ผู้บังคับบัญชาไม่เป็นตัวอย่างในการทำงานของห้องสมุด	...	...	...	...	...
34	อาคารที่ตั้งของห้องสมุดห่างไกลจากร้านค้า ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับ เรื่องอาหาร	...	...	...	...	...

ลำดับ ข้อ	ข้อความถาม	ระดับความรู้สึกเครียด				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
35	ท่านมีโอกาสได้รับการพิจารณาความดีความชอบ ในการปฏิบัติหน้าที่เท่า ๆ กับคนอื่น					
36	สภาพแวดล้อมในห้องสมุด เอื้ออำนวยต่อการทำงานของท่านมาก					
37	ภายในห้องสมุดมีผู้สับสนหรือ ซึ่งทำให้ท่านรู้สึกรำคาญ และเสียสุขภาพ					
38	เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานในหน้าที่ ภายในหน่วยงานห้องสมุด ท่านสามารถแก้ไขปัญห ได้ดี					
39	ท่านรู้สึกวุ่นวาย แม้ว่าจะอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อม ที่มีคนทำงานมากก็ตาม					
40	ท่านมักหาเวลาคุยกับผู้ร่วมงานในเรื่องที่เกี่ยวกับ ปัญหาในการทำงาน เศรษฐกิจหรือสังคมที่เปลี่ยนไป					
41	ท่านคิดว่าการที่เป็นข้าราชการ สาย ข. ตำแหน่ง บรรณารักษ์นี้ เสียเปรียบต่อข้าราชการสาย ก. ทั้งความก้าวหน้าและสวัสดิการ					
42	ท่านไม่เคยได้หยุดพักผ่อน เพราะภารกิจในงาน ห้องสมุดท่านมีมาก					
43	ท่านมีความรู้สึกอบอุ่นและ เป็นกันเองกับทุกคนภายใน หน่วยงานห้องสมุด					

ลำดับ ข้อ	ข้อความถาม	ระดับความรู้สึก เครียด				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
44	ท่านคิดว่าถ้าต้องการความก้าวหน้าในสายงาน ห้องสมุด ท่านต้องย้ายสถานที่ทำงาน	...	...	...	...	...
45	ท่านไม่มีเพื่อนสนิทที่พอจะหาหรือ เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งเรื่องส่วนตัวและการทำงาน	...	...	...	...	...
46	ท่านเบื่อหน่ายและท้อแท้กับสภาพแวดล้อมรอบตัวท่าน เพราะไม่มีทางแก้ไขได้	...	...	...	...	...
47	ผู้บังคับบัญชาของท่านสามารถสร้างบรรยากาศใน การทำงานให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา	...	...	...	...	...
48	ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมการทำงานอย่างยืดหยุ่น .	...	...	...	...	...
49	เวลาท่านเข้าร่วมประชุมหรือพบปะบุคคลในแวดวง ห้องสมุด ท่านพยายามหลีกเลี่ยงการพูดถึงสภาพในที่ ทำงานหรือหน้าที่ในการปฏิบัติงานเพราะรู้สึกเบื่อ .	...	...	...	...	...
50	ท่านไม่ได้รับความก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพ ทางสายงานบรรณารักษ์เท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับ สาขาวิชาชีพอื่น ๆ	...	...	...	...	...
51	ผู้บังคับบัญชาได้แสดงความรู้ความสามารถ และมี บุคลิกภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน	...	...	...	...	...
52	ผู้บังคับบัญชาไม่เปิดโอกาสให้ท่านเข้าพบ และ ปรึกษาหารือ	...	...	...	...	...
53	ท่านเชื่อมั่นในการทำงานของผู้ร่วมงานในห้องสมุด	...	...	...	...	...

ลำดับ ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึกเครียด				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
54	ผู้บังคับบัญชาไม่เคยสนใจ หรือเอาใจใส่ในความ เป็นอยู่ของท่านทั้งสภาพที่ทำงาน และส่วนตัว	...	...			...
55	ท่านคิดว่าผู้ร่วมงานในห้องสมุดตระหนักถึงความ สำคัญของท่านในหน้าที่การปฏิบัติงาน	...	...			...
56	ผู้บังคับบัญชามักไม่ให้อภัย เมื่อท่านทำสิ่งผิดพลาด และจะตำหนิซ้ำเติมอยู่เสมอ	...	...			...
57	ท่านคิดว่าขณะนี้ท่านปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านได้ เป็นอย่างดีและทัดเทียมกับบรรณารักษ์ห้องสมุดของ มหาวิทยาลัยอื่น ๆ	...	...			...
58	ท่านไม่สามารถพูดและระบายความรู้สึกที่จะแสดง ออกทางอารมณ์ออกมาได้ กับผู้ร่วมงานภายใน หน่วยงานห้องสมุดได้	...	...			...
59	ท่านมีความสามารถในการสื่อสาร อธิบาย ชี้แจง ชี้แจง ถึงหน้าที่การปฏิบัติงานในความรับผิดชอบ ของท่าน	...	...			...
60	ผู้ร่วมงานของท่านมักใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงาน ..	...	...			...

ตอนที่ 3 ถ้าท่านต้องการแสดงความรู้สึกอื่นใดที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดความเครียด
อันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานของท่าน โปรดเขียนลงในที่ว่างข้างล่างนี้

[illegible]

ตาราง 23 ค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ จากการหาค่าอำนาจจำแนก
ของแบบสอบถาม (N = 50)

ลำดับ ข้อ	ข้อความถาม	t
1	ท่านได้รับโอกาสในการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับ วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ หรือบรรณารักษ์และ สารนิเทศศาสตร์ ในการทำงาน หรือศึกษาต่อ	4.60**
2	ขอบข่ายของการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานห้องสมุด ของท่านไม่มีความชัดเจนพอ	2.07*
3	ที่ตั้งของอาคารห้องสมุดอยู่ในบริเวณที่สะดวกใน การเดินทาง	5.86**
4	ท่านรู้สึกอึดอัด หรือ เบื่อหน่ายความประหลาดของ ผู้ร่วมงาน	3.12**
5	ท่านมีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในทุก เดือน ทำให้ท่านเกิดความกังวลใจตลอดเวลา	3.36**
6	ภายในหน่วยงานห้องสมุดของท่านมีผู้เป็นหนี้สิน หรือ ละทิ้งงาน	4.01**
7	ท่านรู้สึก เบื่อหน่ายต่อการปฏิบัติงานภายใน หน่วยงานห้องสมุด	2.65*
8	ท่าน เข้ากับคนอื่นในหน่วยงานห้องสมุดได้ยาก	4.16**
9	ท่านคิดว่าสุขภาพของท่านเริ่มมีปัญหา เนื่องจาก การทำงานหนักภายในหน่วยงานห้องสมุด	2.32*

ตาราง 23 (ต่อ)

ลำดับ ข้อ	ข้อความ	t
10	ท่านสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาใช้ใน งานห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.69**
11	ท่านไม่ได้รับโอกาสกำหนดแผนงานหรือโครงการ ของฝ่าย	3.19**
12	เมื่อท่านเห็นเพื่อนร่วมงานห้องสมุดในฝ่ายอื่น ไม่ ทำงาน หรือมีเวลาว่างมากท่านเกิดความรู้สึกกดดัน และจะคิดว่าเป็นสิ่งไม่ยุติธรรม	4.33**
13	ท่านได้รับความเห็นใจจากผู้ร่วมงานห้องสมุด เป็น อย่างดี ทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงาน	5.06**
14	ท่านมักขัดแย้งกับผู้ร่วมงานห้องสมุด	3.92**
15	ท่านต้องการสับเปลี่ยนหน้าที่การงานภายในห้องสมุด เพื่อให้ผู้อื่นได้รู้ถึงปัญหาและความยากลำบากใน ฝ่ายอื่นบ้าง	2.10*
16	จำนวนบุคลากรภายในหน่วยงานห้องสมุดมีเพียงพอ ต่อปริมาณงานอย่างได้สัดส่วน	1.96
17	สถานที่ปฏิบัติงานภายในห้องสมุดมีความเป็นเอกเทศ และแบ่งเป็นสัดส่วนในการปฏิบัติงานทุกฝ่ายอย่าง ครบถ้วนไม่ปะปนกัน	3.36**
18	ผู้บังคับบัญชาไม่เห็นความสำคัญของงานที่ท่านปฏิบัติ ในห้องสมุด	2.97**
19	ท่านคิดว่าผู้ร่วมงานไม่มีความสามัคคีกัน	3.38**

ตาราง 23 (ต่อ)

ลำดับ ข้อ	ข้อความ	t
20	ท่านมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม หรือ ตัดสินใจแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานห้องสมุด	3.50**
21	ผู้ร่วมงานของท่านมีการชิงดีชิงเด่น เพื่อหวัง ตำแหน่ง หรือความก้าวหน้า	3.60**
22	ผู้บังคับบัญชาให้ความสนทนสนม เป็นกันเองกับท่าน ทั้งในและนอกเวลาราชการ	4.45**
23	ผู้บังคับบัญชาร่วมพบปะพูดคุยหรือพบปะสังสรรค์กับท่าน บ่อย ๆ	3.54**
24	สภาพภายในห้องสมุดมีความแออัด คับแคบ และ ร้อนอบอ้าว	2.89**
25	ผู้บังคับบัญชาไม่ให้มีการประชุม เพื่อปรึกษาหารือ และแก้ไขการทำงาน	2.02
26	ท่านคิดว่าภายในหน่วยงานห้องสมุดไม่เปิดโอกาส ให้ท่านได้ใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	4.29**
27	ท่านมีความรู้สึกเบื่อหน่ายในสภาพแวดล้อม หรือ หน้าที่ในการปฏิบัติงานที่จำเจ ซ้ำซาก	4.22**
28	ผู้บังคับบัญชาไม่ให้อิสระและเสรีภาพในการตัดสินใจ ในการปฏิบัติงานห้องสมุด	3.99**
29	ท่านรู้สึกสบายใจ เมื่อมีบุคคลที่เข้าใจขั้นตอน หรือ ปัญหาในการทำงานภายในห้องสมุดมาพุดจาปรับทุกข์ หรือให้กำลังใจแก่ท่าน	3.67**

ตาราง 23 (ต่อ)

ลำดับ ข้อ	ข้อความถาม	t
30	ท่านมีผู้ร่วมงานที่ให้การสนับสนุนในด้านกำลังใจ แก่ตัวท่าน	3.91**
31	ภายในห้องสมุดมีความพลุกพล่าน รุนววยทั้งในส่วน ห้องทำงานและส่วนงานบริการ	2.58*
32	ท่านมีความเข้าใจในหลักจิตวิทยาและสามารถนำมา ประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานและการปรับตัว ให้เข้า กับการอยู่ร่วมกันในหน่วยงานได้ดี	4.21**
33	ผู้บังคับบัญชาไม่เป็นตัวอย่างในการทำงานของ ห้องสมุด	3.44**
34	อาคารที่ตั้งของห้องสมุดห่างไกลจากร้านค้า ทำให้ มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องอาหาร	2.93**
35	ท่านมีโอกาสดำเนินการพิจารณาความดีความชอบ ใน การปฏิบัติหน้าที่เท่า ๆ กับคนอื่น	5.55**
36	สภาพแวดล้อมในห้องสมุดเอื้ออำนวยต่อการทำงาน ของท่านมาก	3.37**
37	ภายในห้องสมุดมีผู้สูบบุหรี่ ซึ่งทำให้ท่านรู้สึกรำคาญ และ เสื่อมสุขภาพ	3.50**
38	เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานในหน้าที่ ภายในหน่วยงานห้องสมุด ท่านสามารถแก้ไขปัญห ได้ดี	3.89**

ตาราง 23 (ต่อ)

ลำดับ ข้อ	ข้อความถาม	t
39	ท่านรู้สึกว้าเหว่ แม้ว่าจะอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อม ที่มีคนทำงานมากก็ตาม	4.58**
40	ท่านมักหาเวลาคุยกับผู้ร่วมงานในเรื่องที่เกี่ยวกับ ปัญหาในการทำงาน เศรษฐกิจ หรือสังคมที่เปลี่ยนไป	5.06**
41	ท่านคิดว่าการทำงานเป็นข้าราชการ สาย ข ตำแหน่ง บรรณารักษ์นี้ เสียเปรียบต่อข้าราชการสาย ก ทั้งความก้าวหน้าและสวัสดิการ	2.66*
42	ท่านไม่เคยได้หยุดพักผ่อน เพราะภารกิจในงาน ห้องสมุดท่านมีมาก	2.48*
43	ท่านมีความรู้สึกอบอุ่นและ เป็นกันเองกับทุกคนภายใน หน่วยงานห้องสมุด	6.09**
44	ท่านคิดว่าถ้าต้องการความก้าวหน้าในสายงาน ห้องสมุด ท่านต้องย้ายสถานที่ทำงาน	2.91**
45	ท่านไม่มีเพื่อนสนิทที่พอจะหารือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งเรื่องส่วนตัวและการทำงาน	4.43**
46	ท่านเบื่อหน่ายและท้อแท้กับสภาพแวดล้อมรอบตัวท่าน เพราะไม่มีทางแก้ไขได้	4.77**
47	ผู้บังคับบัญชาของท่านสามารถสร้างบรรยากาศใน การทำงานให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา	6.95**
48	ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมการทำงานอย่างยืดหยุ่น	5.45**

ตาราง 23 (ต่อ)

ลำดับ ข้อ	ข้อความคำถาม	t
49	เวลาท่านไป เข้าร่วมประชุมหรือพบปะบุคคลในแวดวง ห้องสมุด ท่านพยายามหลีกเลี่ยงการพูดถึงสภาพในที่ ทำงานหรือหน้าที่ในการปฏิบัติงานเพราะรู้สึก เบื่อ	5.45**
50	ท่านไม่ได้รับความก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพ ทางสายงานบรรณารักษ์เท่าที่ควร เมื่อ เปรียบ เทียบ กับสาขาวิชาชีพอื่น ๆ	2.33*
51	ผู้บังคับบัญชาได้แสดงความรู้ความสามารถ และมี บุคลิกภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน	5.21**
52	ผู้บังคับบัญชาไม่เปิดโอกาสให้ท่านเข้าพบ และ ปรึกษาหารือ	4.19**
53	ท่านเชื่อมั่นในการทำงานของผู้ร่วมงานในห้องสมุด	4.78**
54	ผู้บังคับบัญชาไม่เคยสนใจ หรือเอาใจใส่ในความ เป็นอยู่ของท่านทั้งสภาพที่ทำงาน และส่วนตัว	5.55**
55	ท่านคิดว่าผู้ร่วมงานในห้องสมุดตระหนักถึงความ สำคัญของท่านในหน้าที่การปฏิบัติงาน	3.92**
56	ผู้บังคับบัญชามักไม่ให้โอกาส เมื่อท่านทำสิ่งผิดพลาด และจะตำหนิซ้ำ เต็มอยู่เสมอ	4.63**
57	ท่านคิดว่าขณะนี้ท่านปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านได้ เป็น อย่างดีและทัด เทียบกับบรรณารักษ์ห้องสมุดของ มหาวิทยาลัยอื่น ๆ	4.58**

ตาราง 23 (ต่อ)

ลำดับ ข้อ	ข้อความถาม	t
58	ท่านไม่สามารถพูดและระบายความรู้สึกที่จะแสดงออก ทางอารมณ์ออกมาได้ กับผู้ร่วมงานภายในหน่วยงาน ห้องสมุดได้	3.74**
59	ท่านมีความสามารถในการสื่อสาร อธิบาย ชี้แจง ชี้แจง ถึงหน้าที่การปฏิบัติงานในความรับผิดชอบ ของท่าน	5.47**
60	ผู้ร่วมงานของท่านมักใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงาน	4.31**

** มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มีค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ = .94

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางรพาทิมพ์ เมมศรีอรุณ
วัน เดือน ปี เกิด	23 สิงหาคม พ.ศ.2499
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1 ซอยกรุงธนบุรี 4 ถนนกรุงธนบุรี ตำบลบางลำภูล่าง เขตคลองสาน กรุงเทพฯ 10600
ตำแหน่งหน้าที่	บรรณารักษ์ ระดับ 5
สถานที่ทำงาน	สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2527	กศ.บ. บรรณารักษศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2535	กศ.ม. บรรณารักษศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

บทคัดย่อ
ของ
รพาทิมพ์ เมมศรีอรุณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์
กุมภาพันธ์ 2536

ความมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ ฝ่ายบริการ และฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง และเปรียบเทียบสาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ระหว่างห้องสมุดที่มีขนาดต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 168 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วนำมาแบ่งออกเป็น จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก โดยใช้เกณฑ์จำนวนบรรณารักษ์ตั้งแต่ 16 คนขึ้นไป จัดว่าเป็นขนาดใหญ่ ต่ำกว่า 16 คน เป็นขนาดเล็ก ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามวัดความเครียดของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยสอบถามถึงสาเหตุของความเครียด 5 ด้าน ได้แก่ จากการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อม ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน จำนวน 60 ข้อ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานแต่ละด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ความเครียดจากการปฏิบัติงาน ความเครียดจากความไม่ก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ความเครียดจากเพื่อนร่วมงาน ความเครียดจากผู้บังคับบัญชา และความเครียดจากสภาพแวดล้อม

2. บรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด มีสาเหตุความเครียดด้านสภาพแวดล้อม มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ ฝ่ายบริการ และฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง และบรรณารักษ์ฝ่ายวารสารหรือสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง มีสาเหตุความเครียดด้านสภาพแวดล้อม มากกว่า บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์สนเทศ ส่วนสาเหตุความเครียดอีก 4 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านผู้บังคับบัญชา ด้านเพื่อนร่วมงาน และด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน บรรณารักษ์ทั้ง 4 ฝ่าย มีสาเหตุความเครียดไม่แตกต่างกัน

3. บรรณารักษ์ในห้องสมุดขนาดใหญ่ มีสาเหตุความเครียดในด้านการปฏิบัติงาน ด้านผู้บังคับบัญชา และด้านเพื่อนร่วมงาน มากกว่า บรรณารักษ์ในห้องสมุดขนาดเล็ก ส่วนสาเหตุอีก 2 ด้าน คือ ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน และด้านสภาพแวดล้อม บรรณารักษ์ในห้องสมุดทั้ง 2 ขนาด มีสาเหตุความเครียดไม่แตกต่างกัน

CAUSES OF WORK STRESS OF UNIVERSITY LIBRARIANS

AN ABSTRACT

BY

RAPHAPHIM MEKSIARUN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Library Science
at Srinakharinwirot University

February 1993

The purposes of this research were to study causes of work stress of university librarians in 4 departments : acquisition department, classification and cataloging department, circulation department and serials department and compared to all causes of work stress between librarians in different departments and different library sizes.

The sampling group which was obtained by a stratified sampling method was comprised of 168 librarians from large libraries (more than 16 librarians) and small libraries (less than 16 librarians). The questionnaires were employed by causes of work stress 5 fields as job, environment, job progress, chief and peer group sum of 60 items.

The findings of the study were as follows :

1. Causes of work stress in 5 fields were at the middle level, ranking in accordance with means : causes of work stress job, job progress, peer group, chief and environment.

2. Cause of work stress between librarians in different departments were found significant in the field of environment. That was acquisition department librarians felt more stress than other department librarians, and serials department librarians felt more stress than classifications and cataloging department librarians. Causes of work stress in the other 4 fields were found not significant different.

3. Causes of work stress between librarians in different sizes of library were found significant different in the field of job, chief and peer group. That was librarians in large libraries felt more stress than librarians in small libraries. By the way, causes of work stress in job progress and environment of librarians in two different library sizes were found not significant different.